

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
3 • 2011

tekemisen
**Vim-
maa**

8

Kaiken keskellä on ihminen

Marjo Laukkanen

18

Ilon tuntemukset – eli kysymyksestä miksi

Marja Tuominen

26

Ideat sincoilee

Sari Väyrynen

- 15 Erään liiton muotokuva, **Mari Mäkiranta ja Outi Ylitapio-Mäntylä**
- 20 Mikä on merkityksellistä työssäni juuri nyt? **Seija Ulkuniemi**
- 24 Kaikki ei ole luksusta mikä kiiltää, **Tuija Kauppinen**
- 28 ▶ Vähän ihmistä, eläintä ja autoa, **Marjo Laukkanen**
- 32 Miksi tehdä teoreettinen väitöskirja? **Janne Autto**
- 34 Huipulla tuulee? **Saara Koikkalainen**

Vieraileva taiteilija Kimmo Schroderus, s. 28–30.

“

*Monet turistit eivät ehkä ymmärrä
puoliakhan siittä mitä puhun,
mutta siittä huolimatta
hymy on kaikkien huulilla.*

4	Pohjoisen puolesta
7	Pääkirjoitus , Päivi Naskali
14	Kolumni , Antti Syväjärvi
22	Tuokio , Irma Varrio
31	Kotisivu , Hanna Marttiini
36	Siula , Yrjö Myllylä
37	Alumnin uraikkuna , Johanna Koivumaa
38	Opin polulla
39	Väitökset
40	Lyhyesti
46	Hiutaleita , Toivo Salonen

Toukokuu/2011

Mikä pitää ihmiset muutosten, pätkätöiden ja tulospaineiden keskellä yliopistossa? Yksi tärkeä syy on into itse työhön: tutkimiseen, opettamiseen, taiteen tekemiseen, alueelliseen kehittämiseen. Yliopisto on täynnä tekemisen vimmaa ja paloa omaan työhön.

Kannen kuva: Arto Liiti. Kuvitus: Niina Huuskonen

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Marjo Laukkanen
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat

Johanna Sarriola
Tuija Kauppinen

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja
mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET

Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET

tiedotus@ulapland.fi

**Seuraava Lapin yliopiston Kide
ilmestyy syyskuussa 2011.**

Painos: 4000 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2011

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Tutkimusmatkan päivitystä neljällä kielellä

Kun Arktisen keskuksen tutkija Martina Schäfer lähti huhtikuussa kenttätöihin Huippuvuorille, hän lupasi päivittää reissussa nettisivujaan. Jo aiemman tutkimusmatkansa aikana Schäfer kertoi kuulumisiinsa netissä päivittäin ja neljällä eri kielellä.

– Minulla on läheisiä ja kollegoja Saksassa, Ranskassa, Kanadassa ja Suomessa, Schäfer selittää.

Schäfer arveli kirjoittavansa nyt vain englanniksi. Edellisellä kerralla Schäferillä oli runsaasti ylimääräistä aikaa, koska huono sää häiritsi töiden tekemistä eikä ulkona saanut liikkua jääkarhujen takia yksin.

Miksi tutkija ylipäätään haluaa kertoa työstään netissä lähes reaaliajassa?

– On tärkeää kertoa ihmisille, mitä kenttätöissä tapahtuu.

Schäferin mukaan monella on kenttätöistä turhan romantisoituja mielikuvia. Lisäksi tutkija voi netissä kertoa kuulumisensa kerralla monille, ja hänelle itselleen jää reissusta mukava matkamuisto. Palautteen perusteella Schäferin sivuja seuranneet tykkäsivät erityisesti valokuvista.

– Maisemat ovat mahtavia.

<http://martinadfc.cwsurf.de/>

Marjo Laukkanen

”

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista Olli Tiuraniemelle: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa järjestetään keskiviikkona 1. kesäkuuta 2011 korkeatasoinen kansainvälinen konferenssi, jonka aiheena on arktinen alue ja Euroopan unioni.

Konferenssin pääjärjestäjinä ovat Ranskan suurlähetystöt Ruotsissa ja Suomessa sekä Ranskan ulkoministeriö. Konferenssin ensimmäinen osa järjestetään Tukholmassa 30. toukokuuta ja toinen osa Rovaniemellä 1. kesäkuuta. Ruotsi on Arktisen neuvoston uusi puheenjohtajamaa, ja Rovaniemelle kaavaillaan EU:n arktista informaatiokeskusta.

Rovaniemen osuudessa on läsnä Ranskan arktinen suurlähettiläs Michel Rocard, joka on Ranskan entinen pääministeri. Puhujien joukossa ovat myös Suomen arktinen suurlähettiläs Hannu Halinen ja Euroopan ympäristöviraston johtaja Jacqueline McGlade. Lisäksi mukana on useita pohjoissuomalaisia arktisia asiantuntijoita.

Arktikum-talossa pidettävän konferenssin tavoitteena on edistää arktista vuoropuhelua. Tilaisuus on avoin arktisista kysymyksistä kiinnostuneille toimijoille, mutta edellyttää rekisteröitymistä.

www.arctic-conference.eu

Ihmiskeskeistä muotoilua

– Lappi on palvelumuotoilulle erinomainen laboratorio, koska täällä on matkailua, elämysteollisuutta, pitkät etäisyydet sekä runsaasti palveluihin perustuvaa liiketoimintaa.

Näin kuvaa oppiaineensa toimintaympäristöä Lapin yliopiston taiteiden tiedekuntaan taideteollisen muotoilun professoriksi nimitetty Satu Miettinen.

Miettisen mukaan palvelumuotoilun osuus tulee lisääntymään Lapin yliopiston teollisen muotoilun opetustarjonnassa, perinteistä tuotemuotoilua kuitenkin unohtamatta.

– Palvelujen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on jo yli 60 prosenttia, mutta siitä huolimatta Suomessa eikä koko Euroopassa ole vielä palvelumuotoilun yliopistotasoista maisterikoulua. Olisi luonnollista, että sellainen olisi juuri Lapin yliopistossa, koska se sopisi erinomaisesti yliopiston tutkimusprofiiliin ja tarjoaisi uusia eväitä maakunnan yritysten liiketoiminnan kehittämiseen.

Miettisen mukaan Lapissa palvelumuotoilu voisi linkittyä turismiin, elämysteollisuuteen sekä yritysten palveluiden kehittämiseen. Lapin julkiseen sektoriin liittyy suuria haasteita väestön ikääntymisen ja suurten etäisyyksien vuoksi. Tässä haastavassa tilanteessa uusien palvelujen suunnitteluun ja tarjoamiseen voisivat osallistua myös kunnat, järjestöt ja yritykset.

– Palvelumuotoilu haastaa muotoilijat työskentelemään ihmisten kanssa. Julkiselle hallinnolle se tarkoittaa palvelukulttuurin sekä hallinnon toimintatapojen muutosta. Ongelmia palvelujen ylläpitämisessä voitaisiin ratkaista esimerkiksi liikkuvilla palveluyskiköillä, Miettinen sanoo.

Olli Tiuraniemi

Valokuva: Marko Junttila

Ympäristövaikutusten arviointijärjestelmää tulisi kehittää

Lapin yliopiston tutkimusprofessori Timo Koivurova johti ympäristöministeriön asettamaa ympäristövaikutusten arviointijärjestelmän selvitysryhmää, jonka tehtävänä oli tarkastella Suomen YVA-lainsäädännön ja YVA-menettelyn toimivuutta. Selvitysryhmään kuuluivat Koivurovan lisäksi professori Neil Craik ja tutkija Minna Torkkeli.

Arvioinnin mukaan Suomen YVA-järjestelmä on toiminut pääsääntöisesti hyvin kansainvälisissä YVA-menettelyissä: valtioiden rajat ylittävät vaikutukset on tunnistettu hyvin.

Keskeisiä haasteita YVA-menettelyssä ovat mm. Suomen YVA-menettelyn määräraikojen tiukkuus, valtioneuvottelujen järjestäminen ja niiden suhde lupapäätöksen tekoon sekä lupapäätöksen toimittaminen kohdeosapuolille.

Koivurovan mukaan käytännön ongelmia voi syntyä varsinkin silloin, kun valtioneuvotteluja jatketaan YVA-menettelyn jo päättyttyä.

Suomessa ei ole lain tasolla säännelty, miten lupaviranomaisen tulisi ottaa huomioon Suomen YVA-menettelyn päättymisen jälkeiset valtioneuvottelujen tulokset. Tämä ongelmakohta voitaisiin ratkaista esim. lisäämällä YVA-menettelyn määräaikoihin joustavuutta, jolloin neuvottelujen kaikki tulokset tulisivat huomioiduksi viimeistään viranomaisen arviointiselostuksesta antamassa lausunnossa.

Suomen kansainväliset YVA-velvoitteet pohjautuvat Euroopan talouskomission ympäristövaikutusten arviointia koskevaan yleissopimukseen, ns. Espoon sopimukseen, sekä ympäristövaikutusten arviointia koskevaan direktiiviin.

Valokuva: Minna Turunen

Ennaltaehkäisy vähentää porojen lisäruokinnan ympäristöhaittoja

Arktinen keskus ja poronhoitajat selvittivät yhdessä poron lisäruokinnan vaikutuksia ympäristöön.

– Rehun laatu on avaintekijä paitsi lisäruokintaan liittyvien kustannusten myös ympäristövaikutusten kannalta, kertoo erikoistutkija Minna Turunen.

Lisäruokinnan aiheuttamat kasvillisuusmuutokset riippuvat muun muassa ruokintapaikkojen käytön intensiteetistä, luontotyypistä sekä poronhoitoon ja lisäruokintaan liittyvistä käytänteistä.

Syömättä jäävän rehun määrää voidaan vähentää tuottamalla mahdollisimman hyvälaatuisia, varhaisessa vaiheessa korjattua, lehtelevää ja sulavaa poronrehua, jonka korsipitoisuus on alhainen. Myös rehun jako poroille pienissä erissä ja ruokinta-annostelijoiden käyttö vähentävät maastoon jäävän rehun määrää.

Uusien suositusten mukaan porojen maastoruokintaa tulisi ohjata porojen kokoamispaikkojen läheisyyteen sekä vähemmän herkille luontotyypeille. Ruokinnasta syntyneet jätteet on kerättävä pois viimeistään keväällä.

Minna Turunen ja Terhi Vuojala-Magga:
Poron ravinto ja lisäruokinta muuttuvassa ilmastossa.
Arktisen keskuksen tiedotteita 56/2011.

Vimmainen yliopisto?

Kun googlaa sanaparin ”tekemisen vimma”, ilmestyy ruutuun kymmeniä linkkejä, jotka liittyvät taiteeseen, käsityöläisyyteen, yrittäjyyteen tai nuoruuteen. Missä on tiede, missä tutkimus ja yliopistotyö? Kokeillaan siis ”yliopistotyötä”. Sen googlaus johdattaa kehittämiseen, arviointiin ja markkinalogiikkaan – seurakunnatkin näyttävät tekevän sielunhoidollista yliopistotyötä.

Jos ja kun Google on aikamme peili, ei sieltä heijastuva yliopistokuva viittaa tekemisen vimmaan. Tiedon halu, sanomisen vapaus tai tekemisen intohimo loistavat pois-saolollaan. Enpä muista ministeriön pyytäneen raporttia inspiraation kokemuksista, tiedon halun asteesta tai opettamisen hurmiosta.

Tekemisen vimma saa käyttövoimansa luovuudesta ja edellyttää vapautta: käsityöläinen, taiteilija ja nuori ihminen ovat vapaita ”toteuttamaan itseään”. He toimivat tekemisen pakosta ja uskovat itsellään olevan jotakin annettavaa maailmalle ja muille ihmisille. He haluavat jättää jäljen, joka eroaa kaikista muista – maailmaa valloitetaan hullun, ei kirjanoppineen, rohkeudella.

Tieteellisessä työssä on nähty samoja elementtejä kuin taiteessa: taloudellista vastinetta tärkeämpänä on koettu sisäinen tyydytys, jonka työ tekijälleen antaa. Yliopisto on kuitenkin muuttunut, samoin tekemisen tyyli. Muutos näkyy kielessä. Puhumme jo ihan luontevasti sotien kieltä: taistelutahtoiset osastot lukevat päämajan strategiaa ja suunnataavat keihään- tai peräti ydinkärkensä kohti ”muutosta”, joka on väistämätön, vaikka hämärän peitossa.

Vapaus on muuttunut nostalgiapuheeksi, jossa on elistinen leima: kenellä tässä taloudellisessa taistelussa on varaa itseään toteutella, innovaatioita on puserrettava siitä, mistä maksetaan. Ehkä ainoa intohimo, johon kannustetaan, liittyy vimmaiseen keräilyyn. Parasta olisi intoutua opintopisteiden, julkaisujen tai opinnäytteiden keräilystä ennemmin kuin viimeisimmästä feministisestä teoriasta, johon ei ole kuitenkaan aikaa syventyä.

Tekemisen vimman ehdot eivät liene kuitenkaan muuttuneet. Niitä on kaksi. Ensimmäinen ehto on oma sisäinen palo – yliopistossa tietoon ja totuuteen kohdistuva halu. Tuon halun mielekäs toteuttaminen vaatii kuitenkin luopumista narsismista, tieteellisen ylpeyden ja nöyryyden tasapainoa. Hyvä on muistaa vihje, jonka Jorma Hynninen antoi 70-vuotishaastattelussaan: taiteilijan henkinen alamäki alkaa siitä hetkestä, kun hän alkaa luulla olevansa jotakin erityistä.

Vimmaisen tekemisen toinen ehto tulee itsen ulkopuolelta, halusta osallistua yhteisössä todellisuuden rakentamiseen. Yliopistossa työskenteleminen merkitsee yhteisten asioiden hoitoa, poliittisuutta. Se tarkoittaa konsensuksen sijasta ristiriitoja, yksimielisyyden sijasta väittelyä, ongelmien ratkaisemisen sijasta niiden löytämistä. Opetuksessa vimma ei tule ammatillisesta opettajuudesta ja opetusmenetelmien tuntemisesta vaan Jacques Derridan sanoin professoimisen halusta. Professoimiseen liittyy julistuksen eetos: sitoutuminen johonkin, lupaus toimia jonkin puolesta ja kutsu osallistua dialogiin. Opetuksen vimma haastaa opiskelijat helpoista sijasta vaikeaan, oman todellisuuden rajoja koettelevaan oivaltamiseen, jonka jälkeen mikään ei ole niin kuin ennen.

Vimmaisessa yliopistossa sekä opettajat että opiskelijat rohkaisevat toisiaan yhdä uudelleen ylittämään omat turvallisuusvyöhykkeensä – ja kohtaamaan tuskallisen tietoisuuden tietämättömydestään, keskeneräisyydestään ja erehtyväisyydestään.

Marjo Laukkanen

Kaiken keskellä on ihminen

Joskus tuppaa unohtumaan,
että yliopistossa on kyse
ennen kaikkea ihmisistä
ja vuorovaikutuksesta
eikä vain prosesseista.

” Johtaminen on mukana elämistä. Jos minua tarvitaan johonkin, pitäisi olla läsnä ja järjestää aikaa kuunnella.

Ville Jakkulan ja Päivi Hakkaraisen työtä ei ensi vilkaisulta tunnu yhdistävän juuri muu kuin se, että molemmat ovat yliopistolla töissä ja työhuoneet ovat samassa kerroksessa. Jakkula työskentelee E-siivessä kielikeskuksen johtajana ja Hakkarainen D-siivessä mediakasvatuksen lehtorina.

Mutta kun Jakkulan ja Hakkaraisen kanssa alkaa jutella töistä ja työnilosta, he toisistaan tietämättä puhuvat samoista asioista, välillä jopa samoin sanoin.

Molempien mielestä kyky innostaa muita lähtee ennen kaikkea kyvystä innostua itse. Molemmat myös pahoittelevat, että asian ääneen sanominen kuulostaa vähän naiivilta tai lattealta.

– Olen hirveän kiinnostunut ja aidosti innostunut siitä, mitä teen, Jakkula sanoo.

Jakkula uskoo, että itsensä motivoimisessa on kyse enemmän taidosta kuin ominaisuudesta. Ajatuksessa on jotain huojentavaa, sillä jos innostuminen on taito, se on opittavissa.

– Joka päivä pitäisi löytää omasta työstä jotakin, mikä tuntuu hyvältä. Joku järjen valo ja motivaation kipinä.

Matkan varrella muuntuen

Puheviestinnän opettaja Ville Jakkula on ollut Lapin yliopistossa vuodesta 1998 lähtien, aina keikka- tai määräaikaisessa suhteessa. Hän johtaa kielikeskusta jo neljättä vuotta. Lapin korkeakoulukonsernin kielikeskuksen johtajaksi hänet nimitettiin tämän vuoden alusta, uuden yksikön aloittaessa toimintansa.

Vaikka Jakkula on ollut monissa eri työsuhteissa, hän mieltää uransa liukumina eikä siirtyminä.

– Olen muuntunut matkan varrella aina uuteen tehtävään.

Toisaalta johtajana on pakko ajatella aiempaa kokonaisvaltaisemmin. Lähtökohtana ei ole enää yksi, vaan moni, kuten Jakkula toteaa.

Sekä Jakkula että Hakkarainen kertovat, että heidän työnsä ei rajoitu kahdeksasta neljään.

– Olen töissä, kun tarvitaan. Suhtaudun työhön ehkä intohimoisemmin kuin pitäisi. Toisaalta en halua nähdä sitä kauhean kielteisenä asiana.

Jakkula kuvailee saavansa töistä paljon itselleen ja kasvaneensa niiden mukana.

– Olen aina tykännyt siitä, mitä teen.

Ainoa, mitä Jakkula olisi työssään valmis vähentämään, ovat toisteiset ja mekaaniset tehtävät, jotka vievät aikaa tärkeämmiltä asioilta. Toisaalta Jakkula myös tietää, että kaikki eivät suhtaudu – eikä kaikkien tarvitse suhtautua – työhön samalla tavalla kuin hän.

– Johtajana pitää pystyä näkemään toisten näkökulma. Yritän opettaa itseänikin, etten olisi töissä 24/7.

Jakkula toivoo oppivansa kestävämmän paremmin kesken-eräisyyttä. Sitä, että voisi laittaa vain oven kiinni ja jättää tekemättömät työt seuraavalle viikolle.

Ihmiselämän kirjo

Yliopistossamme tehtyjen työhyvinvointikyselyjen perusteella ihmiset kokevat hallitsevansa parhaiten oman työnsä ja myös luottavat asiantuntijuuteensa. Jakkulan mukaan johtajan tärkeä tehtävä onkin varmistaa, että kukin saa työssään käyttää omaa asiantuntemustaan ja että työtehtävät pysyvät mielekkäinä.

– Johtaminen on mukana elämistä. Jos minua tarvitaan johonkin, pitäisi olla läsnä ja järjestää aikaa kuunnella.

Ajan järjestäminen on helpommin sanottu kuin tehty. Jakkulan työpöydällä on värikkäitä lappusia asioista, jotka ”pitää tehdä eilen”, ja tulosteita asioista, jotka ”pitää tehdä nyt heti.”

Kaiken kiireen keskellä työyhteisön merkitys säilyy. Jakkula painottaa johtamisen yhteisöllisyyttä ja epävirallisten keskustelujen tärkeyttä.

– Vaikka olemme erilaisia ja eritaustaisia ihmisiä, meillä on samoja kiinnostuksen kohteita, kuten kieleen ja vuorovaikutukseen liittyvät asiat. Esimerkiksi kielellä leikkiminen on välillä älyttömän nastaa.

Omassa työssään Jakkulalle on mieluisinta juuri ihmisten kanssa toimiminen. Hän myöntää, että puheviestinnän koulutuksen läpikäyneenä hänellä on vahva vuorovaikutus-halu, jopa hinku. Toisaalta vuorovaikutuksen merkitystä koko yliopistolle ei kannata väheksyä.

– Työtä tulee usein jäsentäneeksi prosesseina, vaikka todellisuudessa sitä pitäisi jäsentää ihmisten kautta.

Akateeminen henki

Ihmiset tuovat yliopistoon ennakoimattomuutta ja epävarmuutta, mistä Jakkula kertoo nauttivansa. Vuosien saatossa särmiä on hiottu yliopistossa ehkä liikaakin. Jakkulan mukaan kertomukset yliopiston menneisyydestä huokuvat elämänmakua ja kuvailevat omalaatuisia persoonia.

Oman kipinänsä yliopistotyöhön tuokin tiedeyhteisön jäsenyys ja yliopistomaisuus, akateeminen henki.

– Jos tavanomaistumme, menetämme jotakin. Nykyisin odotetaan tehokasta ja kliinistä asennetta kaikkeen. Ammattimaisuuden ja luovuuden ei kuitenkaan tarvitse olla toisiaan poissulkevia.

Myös oman työnsä suhteen Jakkulalla on selkeä käsitys siitä, mihin hän haluaisi jatkossa panostaa.

– Enemmän pitäisi ehtiä kuuntelemaan toisia, se olisi tärkeää, Jakkula sanoo.

Todellinen vuoden opettaja

Vuoden opettajaksi valittu Päivi Hakkarainen on ollut yliopistolla vuodesta 2002 lähtien. Kuten Jakkulalla, myös

Hakkaraisella on ollut monia työtehtäviä ja -sopimuksia. Mediakasvatuksen lehtorin sijaisuutta hän on hoitanut kolmisen vuotta.

– Jatkuva pätkäsuhteiden syy, Hakkarainen kuvailee nauraen.

Vuoden opettajuutta vastaanottaessaan Hakkarainen totesikin olevansa todellinen vuoden opettaja: nykyinen työ-sopimus on voimassa vuoden loppuun. Pätkätöistä huolimatta Hakkarainen on töissä juuri siellä, missä haluaakin olla.

– Olen aina tykännyt siitä työstä, missä olen.

Yksi tärkeä syy viihtymiseen lienee se, että Hakkarainen on valinnut työnsä enemmän tehtävien kuin esimerkiksi keston mukaan. Nykyisessä työssä mieluisinta on opetus ja ylipäänsä opiskelijoiden kanssa toimiminen. Hakkarainen kertoo puhuneensa viime aikoina työkalaveriensä kanssa paljon siitä, minkä kukin kokee omassa työssään merkitykselliseksi.

– Aina kun olen opiskelijoiden kanssa, minulla on merkityksellisin tunne. Ja pakko sanoa, että opiskelijoiden kanssa on myös hauskinda.

Ei kohteena vaan lähteenä

Kun Hakkaraiselta kysyy, miten hän opettajana innostaa opiskelijoita, hän hiljenee. Helppoa ei myöskään ole selittää, miksi opettaminen tuntuu niin mielekkäältä.

– Jos pieneltä lapselta kysyy, mikä siinä mäen laskussa on niin mukavaa, lapsi vastaa, että ”se vain on niin mukavaa”, Hakkarainen vertaa.

Ehkä merkittävin syy on lopulta suhde ja suhtautuminen opiskelijoihin.

– En ajattele opiskelijoita kohteena vaan lähteenä. Heiltä saa ideoita, ajatuksia ja virtaa.

Hakkaraisen mukaan opetus- tai ohjaustilanne vie usein mukaan ja innostaa, vaikka ennen sitä tuntisikin itsensä väsyneeksi.

– Ei kai sitä muuten jaksaisikaan, jos niin ei tapahtuisi. Jos vain tuntuisi, että ”antaa, antaa, antaa”.

Ennen yliopistoa Hakkarainen on ollut opettajana muun muassa kansanopistossa ja lukiossa. Aiempiin paikkoihin verrattuna yliopistossa joutuu tekemään enemmän töitä välittömän ilmapiirin luomiseksi.

– Täällä suhde opettajan ja opiskelijoiden välillä on etäisempi.

Hakkaraisen mukaan yliopiston rakenteet tuovat suhteeseen etäisyyttä. Opettajilla on erilliset vastaanottoajat ja omat huoneet, joiden ovi on usein kiinni. Epävirallista vuorovaikutusta opettajien ja opiskelijoiden välillä ei juuri ole, jollei sitä sitten itse järjestä.

Pääpaino opiskelijassa

Oppimisen hauskuus ei Hakkaraisen mukaan synny niin, että opettaja esiintyy ja hauskuuttaa, vaan vaihtamalla suuntaa opettajan ja opiskelijoiden välillä.

– Toiminnan painopiste on opiskelijassa, joka kertoo, perustelee, toimii ja tekee.

Opiskelijoilla pitää olla enemmän toiminnan mahdollisuuksia kuin välillä pieni hetki kommentoida tai esittää kysymyksiä.

– Pääpaino on siinä, mitä opiskelija tekee, ei opettajan omassa asiantuntijuudessa.

Hakkaraisen suosikkikurssi perustuu ongelma-perustaisen oppimisen menetelmälle, jossa opiskelijat ovat toiminnan moottoreita. Hänen mukaansa on palkitsevaa huomata, kuinka opiskelija havahtuu ymmärtämään jonkin asian ja innostuu.

Vaikka Hakkarainen pitääkin opettamisessa omien sanojensa mukaan oikeastaan kaikesta, hän tuntuu nauttivan erityisesti opetuksen suunnittelusta ja palautteen antamisesta. Molemmat vaiheet vaativat aikaa, mutta antavat tekijälleen paljon.

Myös yksittäisen opiskelijan kehittyminen opintojen aikana on palkitsevaa. Hakkarainen kuvailee innostuneesti tilannetta, jossa huomasi opiskelijassa tapahtuneen muutoksen.

– Mietin siinä tilanteessa, että vau.

Tilanteen pysäyttäminen

Hakkarainen on vuosien aikana oppinut rennommaksi. Hän on ymmärtänyt, ettei kaikki aina riipu hänestä itsestään, vaan esimerkiksi myöhäinen opetusaika voi vai-

kuttaa ilmapiiriin. Mutta mitä jos opiskelijoihin ei tunnu saavan mitään kontaktia?

– Silloin pysäytän tilanteen ja kokeilen jotain muuta tai pidän vaikka tauon.

Opettajan työ on kokonaisen ympäristön suunnittelua, ja siinä on aina kehittämisen mahdollisuuksia.

– Se on positiivisessa mielessä loputon työmaa.

Hakkarainen kertoo, ettei pysty vetämään kurssia samanlaisena toista kertaa.

– Jos käyttää ajankohtaisia esimerkkejä, viimevuotiset on jo vanhoja. Ei riitä, että muutetaan dioissa päivämääriä.

Elokuussa Hakkarainen vaihtaa taas suuntaa ja lähtee vaihtoon Finlandia-yliopistoon Michiganiin. Siellä hän paitsi opettaa, myös tutkii ja toimii paikallisten linkkinä suomalaisuuteen. Kuten arvata saattaa, Hakkarainen on uudesta haasteesta innostunut.

– Olen ihan liekeissä, vuoden opettaja sanoo vain hie-
man itseironisesti ja purskahtaa nauruun. •

”

Pääpaino on siinä, mitä opiskelija tekee, ei opettajan omassa asiantuntijuudessa.

Kolumni

Antti Syväjärvi
Professori
Hallintotiede

Eettisyyden kautta työn tekemisen vimmaa ja muutoskestävyyttä

Mikä pitää ihmisen organisaatiossa, kuten yliopistossa? Toki helpointa on todentaa suurimmat ja ilmeisimmät tekijät. Tällöin syinä ovat itse tieteellinen ja taiteellinen työ, työ-kaverit, palkkiot, johtaminen, opiskelijat, arvostus, vaihto-
tohtojen vähyys, pakko jne. Näin korostuvat todellisuudet monissa työn asioissa ja tiloista toisiin siirtymisissä eli muutoksissa. Mutta työssä pitäytymiseen vaikuttavat syvällisemmin ne asiat, jotka ohjaavat edellä mainittuja ja eivät näyttäydy niin ilmeisinä esimerkiksi yliopiston arjessa. Työn tekemisen vimman ja muutoskestävyyden yhteydessä kyse on ensisijaisesti vakiintuneista tavoista tai luonteista toimijuudessa, menettelyissä ja organisaatiossa.

Toimijuuden etiikka yliopisto-organisaatiossa voi tarkoittaa tyypillisesti yksilöiden ja yhteisöjen vakiintuneita tapoja ja luonteita, joihin toimijoiden on helppo itse rakentaa säännöt ja periaatteet. Se edustaa myös sitä lähintä elämismailmaa, jonka mukavuusrajoista ja -koettelemuksista halutaan pitää kiinni. Usein kysymys on hyvin oikeutetuista, perustelluista, mutta samalla itsekkäistä valinnoista, joissa toimijan omat kiintymykset ja annetut merkitykset korostuvat. Toimijan etiikka onkin mitä erilaisimmin perustein oikeutettua ja ”ulospuhuttua”. Samalla se edustaa varsin tärkeänä elementtinä oman työn tekemisen perustaa ja vimmaa, joka tuottaa muutoskestävyyttä.

Menettelyn etiikka on joukko tapoja, jotka ovat levinneet vakiintuneina toiminnallisina ja prosessimaisina käytänteinä. Usein yliopistossa kyse on toimijuuden etiikkaa selvemmin näkyvissä olevista ja tulkittavista tavoista, joihin työn tekemisen vimman ja muutoskestävyyden yhteydessä on suurempaa takertua yksin ja yhdessä. Tämä todentuu varsinkin silloin, kun tarvitaan yhteinen vimman purkamisen kohde tai muutoskestävyyden voimavara. Oleellista tässä yhteydessä on se, että menettelyn etiikka haastaa kohtaajiaan joustavuuteen ja tiettyyn yksinker-

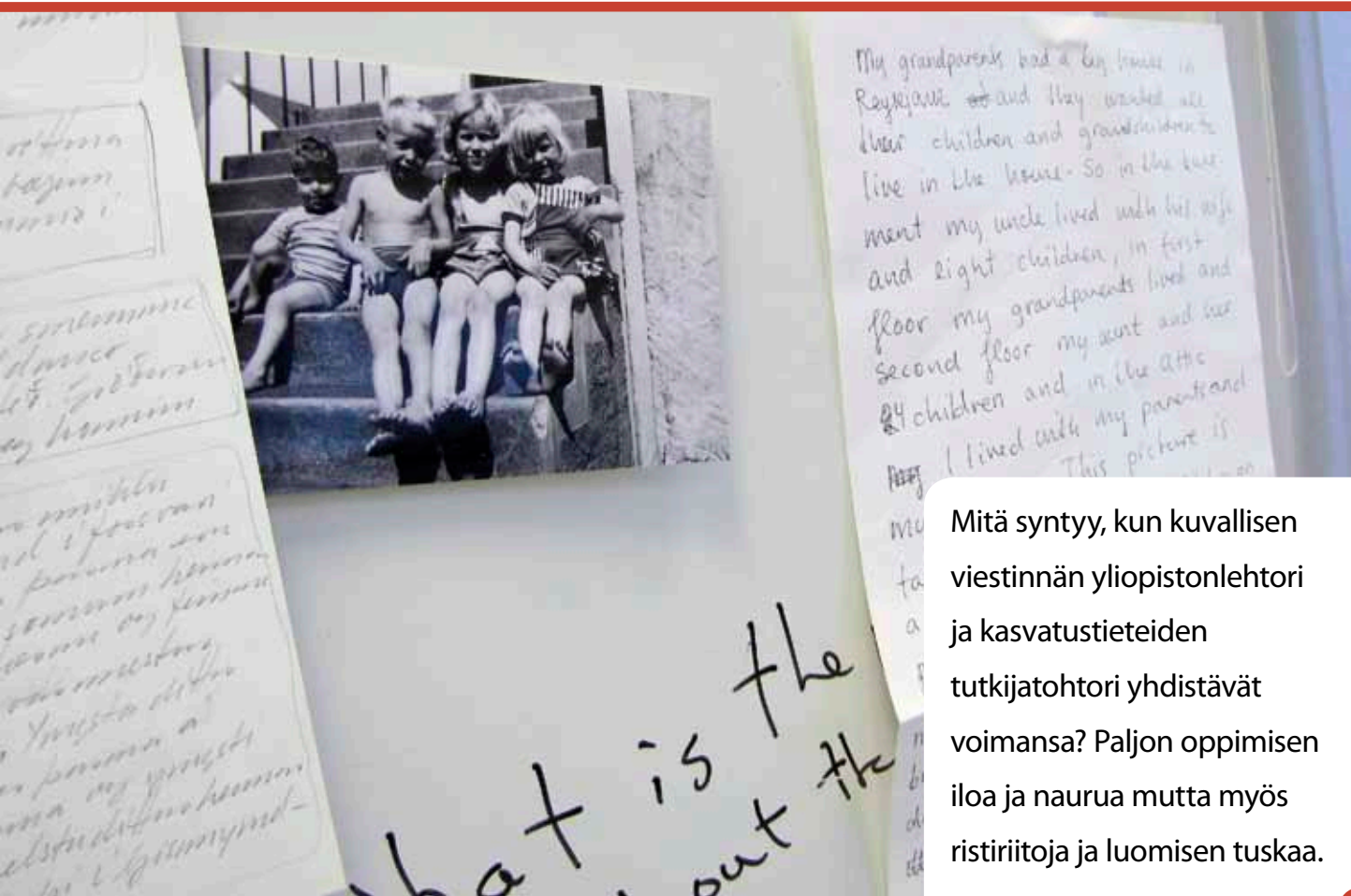
taistamiseen. Parhaimmillaan kokonaisuus voi kuitenkin varmentaa sen, että menettelystä ei tule merkittävämpää kuin siihen suhteutuvasta lopputuotoksesta.

Organisaation etiikka viittaa ennen kaikkea sekä sisäisiin ja ulkoisiin päämääriin organisaation olemassaolon oikeuden eteen että osoitettuihin arvostuksen kohteisiin. Arvostuksen kohteena voivat olla toimijuuden tai menettelyn etiikka. Toisaalta voi olla niinkin, että organisaation etiikka selittää pieneksi muut eettiset lähtökohdat. Strategian kielellä työn vimma ja muutoskestävyys tulevat siitä, millaisen eettisen merkityksen ja kulttuurisen tulkinnan organisaatio pystyy osoittamaan ja konkreettisesti toteuttamaan. Tärkeintä voi olla se, että organisaation etiikan tulisi löytää positiiviset kosketuspinnat suhteessa itseensä, toimijuuteen ja menettelyihin. Yliopistossa kyse on usein subjekteista, joiden kautta syntyvät edellytykset ja sensitiivisyys hyvälle organisaation etiikalle.

Konflikti on ilmeinen, kun eettiset näkökulmat manifestoituvat. Organisaatiossa perusongelmana ja samalla eettisyyden haasteena on usein yhteisen kokemuksen ja toimintatodellisuuden rakentaminen. Tällöin työn tekemisen vimman ja työssä jatkamisen mukaisten pohdintojen keskiöön on perusteltua nostaa erityisesti ne eettiset näkökulmat, jotka kohtaavat toisensa positiivisesti. Hyvä, eettisesti yhteinen on jotain sellaista, jonka varassa voi ”elää” ilman, että korostetaan tai nähdään vain omaa. Eettisyys haastaakin irtautumaan pienestä ja pinnallisesta kohti isompaa ja syvällisempää. Eettisesti yhteinen ei myöskään ummista silmiään riitasointuisilta asioilta, vaan on osaltaan luomassa edellytyksiä positiiviseen ajatteluun ja ratkaisuun.

Kuinka elää yliopistossa niin, että työn tekemisen vimma ja muutoskestävyys ovat läsnä?

Mitä syntyy, kun kuvallisen viestinnän yliopistonlehtori ja kasvatustieteiden tutkijatohtori yhdistävät voimansa? Paljon oppimisen iloa ja naurua mutta myös ristiriitoja ja luomisen tuskaa.

Mari Mäkiranta ja Outi Ylitapio-Mäntylä

Erään liiton **muotokuva**

Kun olimme tammikuussa opettaja-tutkijavaihdossa Islannin taideakatemiassa, ohjasimme ensimmäistä kertaa yhdessä valokuvauksen ja muistelutyön työpajan. Työpajaan osallistuneet opiskelijat tekivät taideopettajan pedagogisia opintoja, ja he olivat koulutukseltaan maistereita eri taiteiden aloilta.

Työskentely muodostui pitämistämme luennoista, opiskelijoiden pienryhmätyöskentelystä, valokuvaamisesta ja tarinoiden kirjoittamisesta, yhteisistä keskusteluista sekä työpajan lopuksi rakennetusta valokuvanäyttelystä. Näyttelyn tarkoitus oli koota työpajoissa toteutetut valokuvat ja kertomukset julkisesti nähtäviksi. Näyttely piirsi esiin tekijöidensä henkilöhistoriaa, paikallisia elintapoja ja alueeseen liitettyjä erityispiirteitä.

Työpajan alussa pyysimme opiskelijoita valikoimaan omista kokoelmistaan sellaisia valokuvia, jotka esittävät

heille merkityksellistä paikkaa. Lisäksi pyysimme opiskelijoita kirjoittamaan kuvattuun paikkaan liittyviä muistoja sekä tuottamaan kuvien ja niistä kumpuavien tarinoiden pohjalta uusia valokuvia.

Paikka määrittyi opiskelijoiden kuvissa ja kertomuksissa sekä fyysiseksi ja mentaaliseksi että eletyksi ja koetuksi todellisuudeksi. Työpajamme osoittikin sen, miten paikat muovautuvat alati uudelleen ihmisten ja heidän elinympäristönsä vuorovaikutuksessa. Paikka muuttuu muistojen ja kertomisen myötä, mikä muuttaa myös ihmistä ja hänen suhdettaan elinympäristöönsä.

Valokuvat ja kerrotut tarinat saivat opiskelijat pohtimaan mm. identiteetteihin, valtasuhteisiin ja eettisiin tekijöihin liittyviä teemoja. Kuvien ja muistojen äärellä keskustelimme ihmisen ja ympäristön välisestä suhteesta ja yksilön paikasta yhteisössään.

Valokuva: Åsa Berglindin albumi

Valokuva: Åsa Hlin Svavarsdóttirin albumi

Valokuvauksen ja muistityön työpajaan osallistunut opiskelija valitsi kuvan, jossa hän on veljensä ja ystävänsä kanssa. Hän muistaa yhä, kuinka takki kutitti häntä ja kuinka he kaikki olivat pukeutuneet parhaimpiinsa.

Pohdimme myös, millaiset sosiaaliset ja kulttuuriset normit ja odotukset määrittävät sitä, mitä pidämme valokuvaamisen ja muistamisen arvoisena, ja millaisia elinympäristöön liittyviä arvoja kuvillamme välitämme.

Kielten sekamelskaa

Paikan muistelemisen, merkityksellistäminen ja visualisointi herätti sekä opiskelijoissa että ohjaajissa kysymyksiä siitä, kuka minä olin ennen, kuka minä olen nyt ja mihin minä olen menossa.

Paikoin koimme, miten haastavaa näitä kysymyksiä on kielellistä tai valokuvata. Opiskelijat esittivätkin ryhmätöidensä tuloksia myös performanssin ja draaman keinoin, jolloin valokuvat ja tarinat sekä paikat ja identiteetit saivat ruumiillisen ilmaisun liikkeen muodossa.

Opiskelijoiden valokuvat herättivät myös sellaisia muistoja ja kertomuksia, jotka vaativat tulla kerrotuiksi heidän omalla äidinkielellään, islanniksi. Tällöin muistot koettiin erityisinä ja kokemuksellisesti keskeisinä, eikä niiden jakaminen englanniksi olisi tavoittanut muistetun tapahtuman merkitystä.

Taide kohtaa oppimisen

Opettajina meillä oli omat tema-alueemme, jotka yhdistimme työpajatyöskentelyssämme. Opetuksen aikana pohdimme opetuksen ja oppimisen prosesseja, kuvan rakentamisen tapoja ja visuaalisen kulttuurin muotoja.

Yhteistyön aikajana

Elokuu 2009	Tammikuu 2010	Kesäkuu 2010
Keropirtin pitkospuut, Pyhä: Idea yhteiskirjoittamisesta.	Loviisa-kahvila: Tapaaminen kansainvälisen julkaisun kirjoittamisesta.	International Society of Education Through Art (InSEA), European congress, Rovaniemi: Full paper.
Heinäkuu 2010	Elokuu 2010	Syyskuu 2010
Kirjoituspyyntö International Journal of Education Through Art -lehteen.	Kirjoituspyyntö Tradition and new practices in art education -kirjaan.	Haku Islannin opettaja-tutkijavaihtoon.

Työpajassa Mari tuotti opiskelijoiden mukana omia valokuviaan ja Outi jakoi opiskelijoiden kanssa opettajuuteen ja kasvatukseen liittyviä kokemuksiaan. Havaitsimme, että työpajamuotoinen työskentely vaatii opettajilta osallisuutta ja yhteistoiminnallisuutta sekä opettajan ja oppijan roolin liudentumista.

Työpajatyöskentelyssä huomasimme vahvuutemme olevan se, että tulemme eri tieteenaloilta. Joutuimme perustelemaan ja avaamaan omia näkökulmiamme ja lähestymistapoja toisillemme. Myös omat vakiintuneet ajattelumallit tulivat alati haastetuksi, kun sekä opettajat että opiskelijat keskustelivat valokuvista.

Työpaja osoitti, että yhdessä opettaminen ei ole ristiriidatonta. Akateeminen maailma perustuu asiantuntijuuksille ja erityisosaamisille ja voi aiheuttaa mustasukkaisuutta silloin, kun toinen astuu liikaa ”omalle tontille”. Yhdessä opettaminen ja tutkiminen vaativatkin jatkuvaa osaamisen jakamista ja luottamusta toiseen.

Alku yhteiselle vimmalle

Me molemmat muistamme hetken, kun yhteistyömme sai kipinän: kävelimme pitkospuilla Pyhätunturin maisemissa ja askel askeleelta lähenimme niitä teemoja, jotka yhdistivät meitä.

Yhteistyömme edetessä ideamme ovat konkretisoituneet: yhteisartikkeleissamme olemme kirjoittaneet muun muassa siitä, millaisia metodologisia ja tutkimuseettisiä haasteita

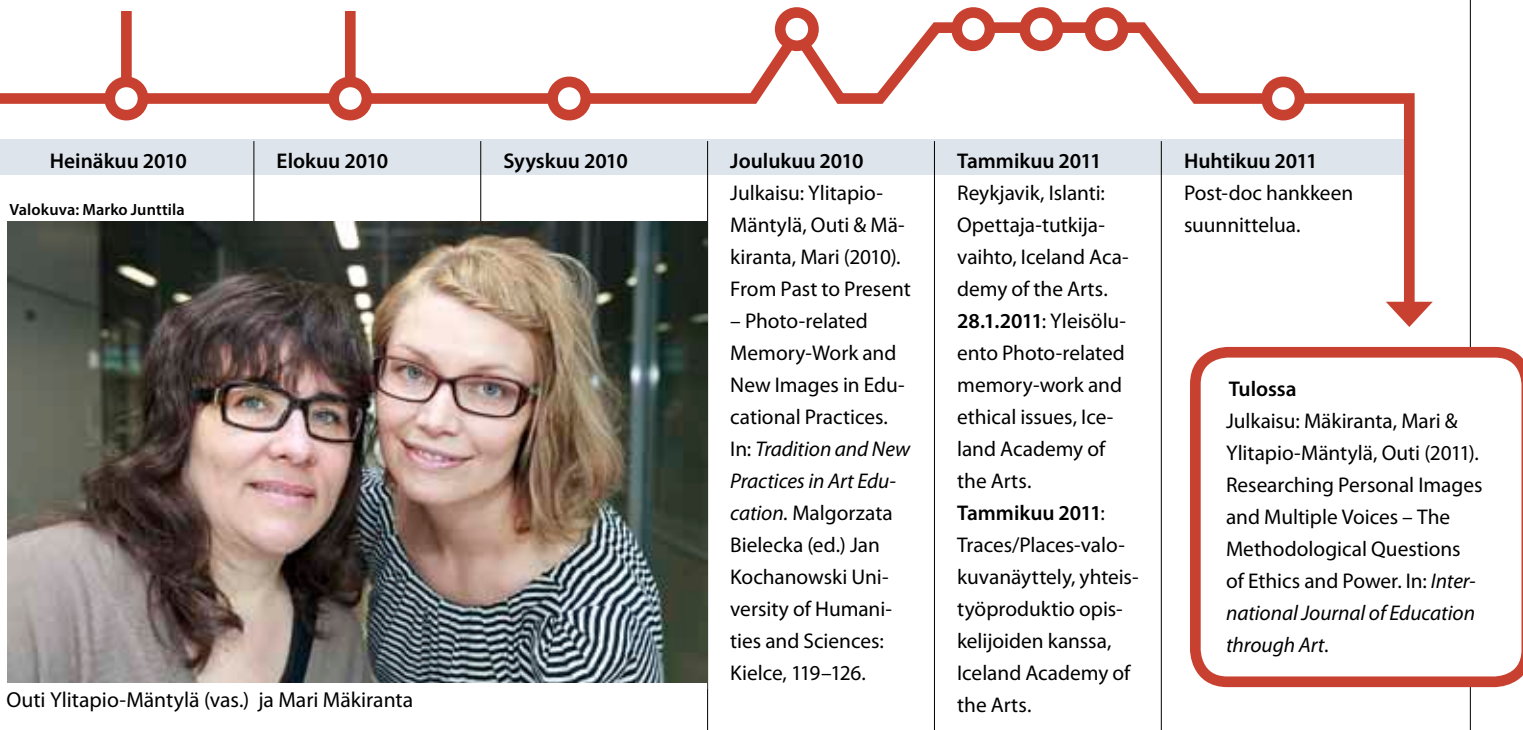
sisältyy henkilökohtaisten valokuvien ja kertomusten käyttöön tutkimusaineistona ja taidenäyttelyn materiaalina.

Vaikka tutkijoina olemme saaneet luvan käyttää aineistojamme ”omiin tarkoituksiimme”, joudumme alati pohtimaan, miten aineistojen käyttäminen näyttäytyy tutkittavien näkökulmasta ja mitä vaikutuksia henkilökohtaisen julkituomisesta voi tutkimuksiimme osallistuvilla olla. Työhuoneen on aika ajoin täyttänyt dialogimme siitä, mikä on tutkijan positiomme ja tutkimisemme oikeutus.

Kun nyt – työpajamme toteuttamisen jälkeen – kirjoitamme työpajassa tuotetusta materiaalista artikkelia, huomamme, että tutkijoina tulkintamme, taas kerran, eriävät ja yhdistyvät, rakentuvat kudelmaksi ja siivilöityvät näkemystemme läpi.

Yhdessä tekeminen, tutkiminen, kirjoittaminen ja opettaminen tarkoittaa meille sitä, että kyselemme, vakuutamme, kyseenalaistamme ja haastamme alati toisiamme. Tietokoneen näytölle piirtyvä teksti, kameran muistikortille tallentuva kuva tai muistelupuheeksi rakentuva opetusessio hioutuu ja muokkaantuu vuorovaikutuksessa toistemme ja tutkittaviemme kanssa. •

Mari Mäkiranta on kuvallisen viestinnän yliopistonlehtori taiteiden tiedekunnassa ja Outi Ylitapio-Mäntylä kasvatustieteiden tutkijatohtori kasvatustieteiden tiedekunnassa.

Outi Ylitapio-Mäntylä (vas.) ja Mari Mäkiranta

Marja Tuominen

Ilon tuntemukset – eli kysymyksestä miksi

Muutoksiin sopeutuminen helpottuu, kun sisäistää oman oppiaineen historian ja identiteetin. Versot puhkeavat ja hedelmät kypsyvät vain, jos juuret saavat mullasta tarvitsemaansa ravintoa.

”Kaikessa suunnittelemassaan toiminnassa tekijä tahtoo ensisijaisesti tuoda ilmi omaa kuvaansa, joko luonnon pakosta tai omasta vapaasta tahdostaan. Tämän seurauksena kaikki toimijat – edellyttäen, että ne todella ovat toimijoita – saavat kokea tekojensa suomaa iloa. Näet kaikki olevaiset asiat kaipaavat oman tosi olemisensa toteutumista, ja nimenomaan toiminnassa vahvistuu tekijän olemus, sanoakseni asian niin. Pakostakin on silloin seurauksena ilon tuntemus.”

Tämä sitaatti Dante Alighierin 1300-luvun alussa kirjoittamasta teoksesta *De monarchia* tuli vastaani eräässä oppinäytetyössä juuri kun olin pohtimassa, miten vastata Kide-lehden toimituksen esittämään kysymykseen: mikä pitää ihmiset muutosten, pätkätöiden ja tulospaineiden keskellä yliopistossa – mistä syntyy tekemisen vimma?

Mainitsemani opintosuoritus käsittelee muun muassa Hannah Arendtin teosta *Vita Activa – Ihmisenä olemisen ehdot*, jonka viides, toimintaa käsittelevä luku alkaa Dante-sitaatilla. Arendtin ajattelussa ihmistyö rinnastuu elämän tuottamiseen ja ylläpitämiseen, synnyttämiseen ja siihen kuolemattomuuteen tai ”kuoleman jälkeiseen elämään”, jonka ihminen mahdollisesti saavuttaa työnsä jättämien jälkien kautta.

Luomisvimmaa ja kuolemattomuusunelmia

Ajatus yksittäisen ihmisen työmotivaatiosta ”oman olemisensa toteutumisena” tai peräti kuolemattomuuden tavoitteluna voi

tuntua kovin narsistiselta. Historianfilosofian näkökulma antaa sille kuitenkin perustelunsa ja tuo mukaan jopa tietynlaisen nöyryyden aspektin: niin inhimillistä tekemistä kuin sen ymmärtämistä koskevan vaikutushistorian myötä me kaikki olemme meitä edeltäneiden sukupolvien luomisvimman ja kuolemattomuusunelmien tuotosta, halusimme tai emme.

Miten tämä kaikki tulee todeksi, jos työnä sattuu olemaan kulttuurihistorian opettaminen ja tutkiminen Lapin yliopistossa? Mieleeni palautuu jo vuosia sitten valmistuneen mediatieteen opiskelijan pohdinta, miksi hänelle itselleen tuli tärkeäksi opiskella kulttuurihistoriaa kovin tulevaisuus-orientoituneeksi kokemansa koulutusohjelman pitkänä sivuaineena: ”Pitää saada multaa alle, että saa juuret kiinni. Että pysyy kasvamaan.”

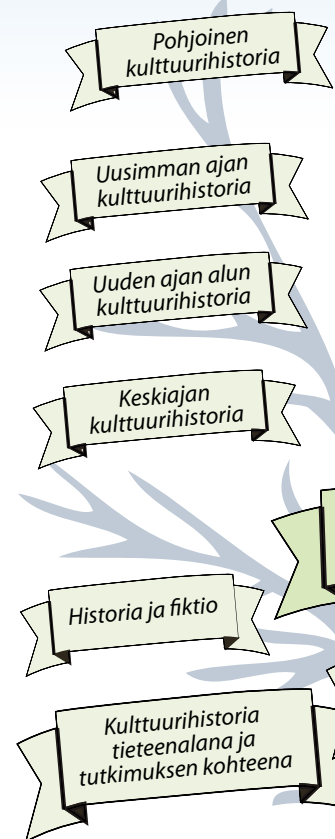
Kulttuurihistorialla ei ole pääainestusta Lapin yliopistossa, ja ainoa oppiainekumppani Suomessa löytyy Turun yliopistosta. Olemme yhden opettajan sivuaine ja yksi kolmesta Lapin yliopistossa opetettavasta humanistisesta tieteenalasta. Tämä asiantila aiheuttaa toisinaan marginaalisuuden ja ulkopuolisuuden kokemuksia, joita eivät ole helpottaneet oppiaineen useat ja joskus yllättävätkin siirrot tiedekunnasta ja yksiköstä toiseen – tai jopa niiden välitiloihin. Jokaista siirtoa on seurannut uusi kotoutumishaaste uudessa yhteisössä, joka itsekin on saattanut parhaillaan kokea omia sisäisiä muutoksupuujaa.

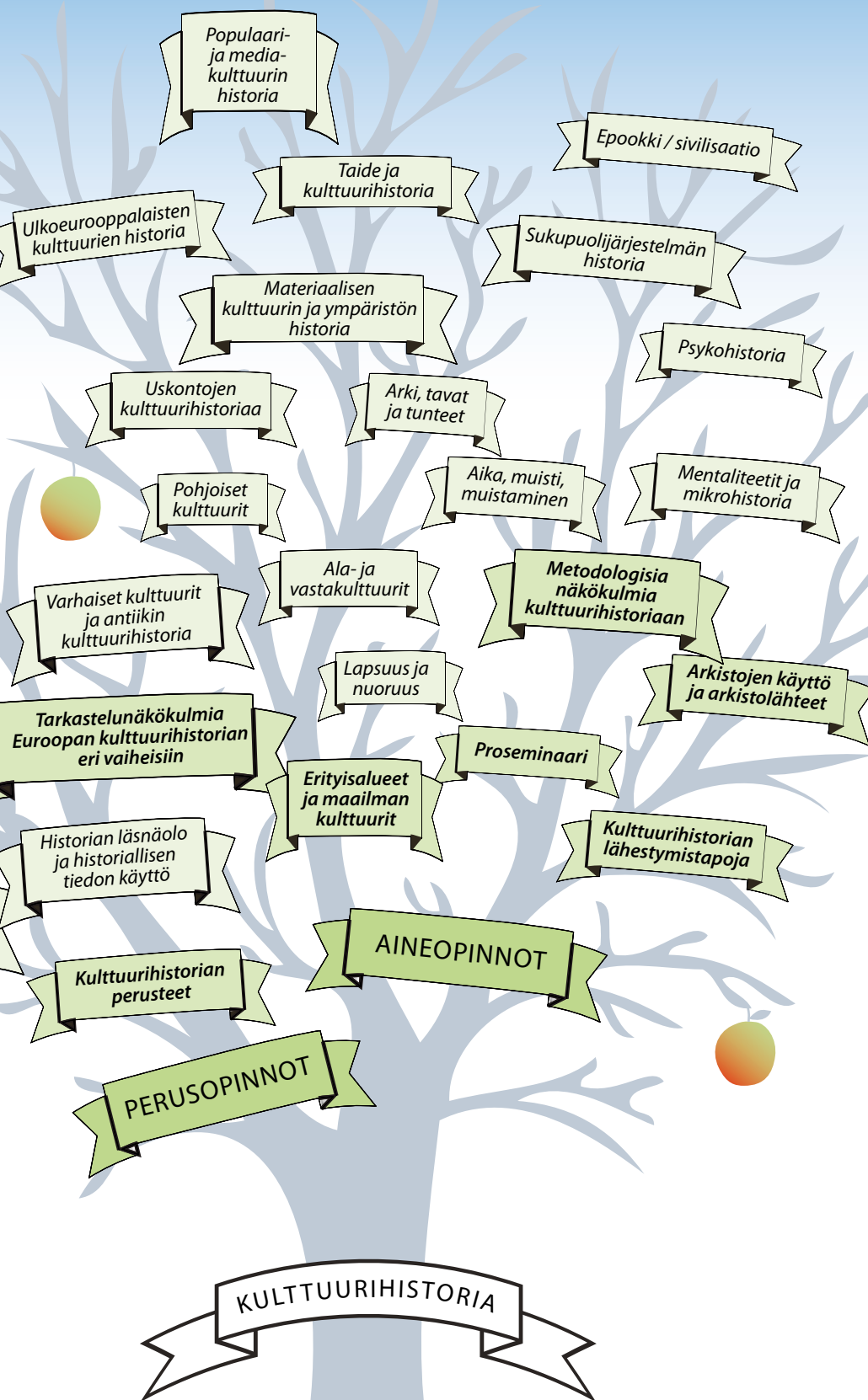
Myös opettajan ja tutkijan näkökulmasta jatkuvan muutoksen keskellä sopeutu-

mista auttaa juurtuminen ja juurien tunteminen. Hannah Arendtia ja siteeraamaani opiskelijaa vapaasti soveltaen: uusi elämä ei synny, versot eivät puhkea, kukat kuki ja hedelmät kypsy, jos juuret eivät saa mullasta tarvitsemaansa ravintoa. Oman oppiaineen identiteetin tunnistaminen ja sisäistäminen on ravintoa. Kukat ja hedelmät antavat ”ilon tuntemusta”. Tarkoitan kukilla ja hedelmillä niitä prosesseja ja oivalluksia, jotka syntyvät opettamiseen, tutkimukseen ja oppimiseen liittyvässä vuorovaikutuksessa.

Enemmän kuin osiensa summa

Saan onnekseni tehdä opetus- ja tutkimustyötä hyvin monenlaisten ihmisten

kanssa. Tiede- ja oppiainerajojen ylittämisen on itsestäänselvyys ja ”oman olemisen toteuttamisen” luonnollinen lähtökohta, olemisen tapa. Kun perus- ja jatko-opiskelijat samoin kuin opetus- ja tutkimuskumppanit tulevat eri oppiaineista, tiedekunnista ja yliopistoista, on lopputulos aina enemmän kuin osiensa summa. Avautuu näkökulmia, löytyy pienempiä yhteisiä nimittäjiä ja syntyy ymmärrystä, jonka ydin käsitteellistyy myös Hannah Arendtin teoksen alaotsikossa *ihmisenä olemisen ehdot*. En ole vielä koskaan tavannut opiskelijaa, kollegaa tai yhteistyökumppania, joka ei olisi syntynyt historiaan ja kulttuuriin, aikaansa ja paikkaansa.

Ilon tuntemuksia tuo myös työ avoimen ja ikääntyvien yliopiston kanssa, vuoropuhelu yli sektori- ja sukupolvirajojen. Erittäin hedelmällisiä tilanteita syntyy, kun opetus- ja tutkimusprosessissa on mukana paitsi eri tieteidenalojen edustajia myös eri sukupolviin kuuluvia kanssakulkijoita.

Kuluneen kevätlukukauden aikana aineopintojen seminaarissa suurin osa opiskelijoista halusi koota lähdeaineistonsa omien isovanhempiensa, vanhempiensa tai oman lapsuutensa kokemuksista ja niistä tehdyistä tulkinnoista. Ottaen huomioon mikrohistorian ja muistitietohistorian aseman oppiaineessamme tämä ei ole yllättävää – ja kuitenkin on. On palattava aiemman opiskelijasukupolven edustajan metaforaan juurista ja kasvamisesta. Hermeneuttisen historianfilosofian mukaan ymmärtäminen perustuu aina kysymyksen ja vastauksen, dialogin periaatteelle. Graham Swift esittää historianfilosofisessa fiktiossaan *Veden maa*, että historia on aina yritystä epätäydellisten tietojen varassa vastata alati avoimeksi jäävään kysymykseen miksi.

Miksi meistä tuli sellaisia kuin olemme? Kyllä sen pohtiminen kantaa yhden työuran läpi pysyvän keskeneräisyyden ja muutostenkin paineessa (ja nimenomaan niiden) – vaikka se ei takaisikaan kuolemattomuutta. ●

Seija Ulkuniemi (teksti & kuvat)

Mikä on *merkityksellistä* työssäni juuri nyt?

Armollisuuden voiman vaikutus työarkeeni: päivittäin etsin Juha Hakalan mainitsemaa työn ”turmarajaa” eli sitä, milloin se on riittävän hyvää.

Bisarri (outo, kummallinen) – sellainen saan luvan työssäni olla.

Curriculum vitae. Työelämäkerta rakentuu, omanlaiseksi, suunnittelematta, tavoitteitta – työtä tekemällä. Mutta unohtuuko muu elämä ja sen kertaluonteisuus?

D¹⁰⁴, työhuoneeni. Kahvila Loviisan ansiosta pullantuoksuinen, kotoinen ja hiljainen ihanine naapureineen.

Elämänilo, joka syntyy niin opiskelijoiden kuin työtovereiden kanssa kohtaamisista – molemminpuolisesta läsnäolosta, joka välittää välittämistä.

Fotografiksi opiskelin työn ohessa, koska luulin työni sitä edellyttävän.

Granadan yliopistossa saan vuosittain opettaa ja voimaantua.

Harjoittelunohjauksessa opastan harjoittelijoita pitkän opetuskokemukseni hiljaisella tiedolla sekä opin alati uutta, myös tietämättömyyteni hyväksymään.

Ihmettely. ”Elämän ihmettely – mutta tämä ei ole lopullinen vastaus”, vastasin Arvo(i)tus-tilateokseni kysymykseen: Mikä on merkityksellistä elämässäsi juuri nyt?

Joustavuus. Voin joinakin päivinä ajoittaa työntekoni vaikkapa niin, että iltapäivätorkut kaamosaikaan tai hiihtolenkki auringonpaisteessa mahdollistuvat – ah!

Kehittymisen vimma, mahdollisuus ja välttämättömyys: oppimisen ja uusiutumisen vapaaehtoinen pakko.

Arvo(i)tus-teos esillä Lapin yliopistolla.

Luovuus, mahdollisuus luoda uus – kuin lunta, unta...

Monipuolisuuden hyödyntäminen: luokanopettajuus yhdistettynä kuvataideopettajuuteen, tutkijuu-teen ja taiteilijuuteen tulevat työssäni ”lihaksi.” Teen kutsumustyötäni!

Nöyryyden opettelu on alati tarpeen ollakseni hyvä alainen eli työntekijätaitoinen – samoin tietämättömyyden sekä elämän edessä etenkin.

Opiskelijoiden arvostus. Heidän kanssaan oppiminen on työni sokeri ja suola, heidän innostamisensa ja tukemisensa sen keskeinen arvo. Yhdessä voimme vaikuttaa monin tavoin niin ihmisyyteen kuin ympäristöön.

Pohjoisuus. Lapin yliopistossa saan tehdä työtä synnyin- ja kotiseutuni hyväksi.

Kyösti Juvosen suunnittelema ja kuvataidekasvatuksen sivuaineopiskelijoiden keväällä 2010 toteuttama Tienoo-seinämaalaus.

Quorum. Moni kokous on ilman minua päätösvaltainen, kaikkialle ei tarvitse ehtiä – mikä helpotus!

Rahan ansaitseminen: leipää ja lämpöä pesueelle.

Sivistyksen – ei vain kirjanoppineisuuden vaan sydämen sivistyksen – ammentaminen ja välittäminen on haaveeni, johon pyrin työssäni ja valinnoillani.

Taiteen ja tieteen limittyminen monin tavoin toisiinsa kutkuttaa.

Usko siihen, että tätä työtänikin varten olen olemassa ja tietotaitoineni muita palvelemaan, kannattelee minua, vaikken työni tuloksista voikaan olla varma.

Vapaus opettaa ja tutkia. Saan periaatteessa itsenäisesti päättää, mitä ja millä tavalla opetan ja tutkin.

X – se suuri Tuntematon mutta aina Vaikuttava Muutuja on läsnä myös työarjessa.

Yhteisöllisyys, jota ei synnytetä vaan joka syntyy. Yksilöiden, ryhmien ja yliopistojen välillä, yli monien rajojen.

Zoomaus glokaalista globaaliin ja päinvastoin auttaa näkemään toisin.

Å – på Island behöver jag prata också på svenska; det språket är viktigt för Nordisk Samarbete, som också är viktigt!

Lapin yliopistossa saan tehdä työtä synnyin- ja kotiseutuni hyväksi.

Valokuvateos "Samuutemme".

Älyn käyttö on tarpeen ja suositeltavaa. Tunnustelen aivotyön, ajattelun, tunteen ja intuition ulottuvuuksia – josko hiljalleen vähän viisastun?

Ö-mappiin jos joudun, pian joku työtäni jatkaa siitä, mihin jäin. Tämä muistuttaa minua, erityisesti itseäni kohtaan vaativaa tyyppiä suhteellisuudentajusta. Vaikka ihmisenä olenkin ainutkertainen, työyhteisössä en ole korvaamaton. ●

Kirjoittaja on kuvataidekasvatuksen yliopistonlehtori kasvatustieteiden tiedekunnassa.

Tuokio

A photograph of a cat sitting on a wooden dock by a lake at sunset. The cat is white with brown patches and is looking out over the water. The sun is low on the horizon, creating a warm glow. The background shows a forest of evergreen trees under a cloudy sky. The text is written in a cursive font in the upper right corner.

*Aamut ovat minun hetkiäni.
Vesi kantaa jo lintujen äänet,
ja kissa seuranani kuljen
kamerani kanssa kalliolla
paljain jaloin.*

Kuvat ja teksti: Irma Varrio
www.huikea.fi

Tuija Kauppinen

Kaikki ei ole luksu

Onko luksus viiden tähden hotelleja vai henkistä

Jetset-elämää, kultaa ja kimallusta. Perinteisesti luksus on yhdistetty elitistiseen, helppoon ja laiskaan elämään ja itsensä hemmotteluun. Ns. uusi luksus ei ole vain materiaalisia statussymboleita, joihin ainoastaan rikkailla on varaa. Omien taitojen kehittäminen, paikalliset erikoisuudet, kiireettömyys ja hiljaisuus ovat nykyajan luksusta.

– Tavarat toimivat usein vain välineinä, joilla saavutetaan jotain tavoiteltavaa. Aineetonta luksusta, kuten aikaa, ei osata kutsua luksukseksi, selvittää Lapin yliopiston tutkija Piia Ryttilähti, joka valmistelee väitöskirjaa luksukseen liittyen.

Myös eettisyys, ekologisuus ja kestävyys kuuluvat luksuksen piiriin. Luksuksen ei tarvitse olla jotain kimaltelevaa ja kallista. Nykyajan tiedostava kuluttaja kysyy tuotteiden alkuperää ja tekee kestäviä hankintoja bulkkikaman sijaan. Luksusta on ostaa ja tehdä asioita, joita arvostaa, joiden kautta voi toteuttaa itseään ja jotka tuottavat itselle merkityksellisiä, yksilöllisiä kokemuksia. Uusi luksus tuottaa hyvää elämää aiempaa kokonaisvaltaisemmin.

– Luksus on ylellisen hyvää elämää, Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEOn järjestämällä Elämysklubilla alustanut Ryttilähti tiivistää.

Uusi luksus matkailussa

Ryttilähten mielestä Lapissa on valtavasti erityisosaamista, jota kannattaisi tuoda esiin entistä paremmin.

Opastettuihin luontoretkiin voitaisiin liittää entistä vahvemmin mahdollisuus oppia ja omaksua uutta paitsi luonnosta myös paikallisuudesta, kuten ruokakulttuurista. Näin kokemuksesta tulee omakohtainen ja siten merkityksellisempi. Niin aito, että se voi parhaimmillaan muuttaa ihmistä myös hänen arjessaan.

Trendianalyytikko Kati Hienosen mukaan (*Maaseutu tulevaisuuden merkitysyhteiskunnassa*, Sitran selvityksiä 52) vapaaehtoisturismi on yksi nopeimmin kasvavia matkailun muotoja. Vapaaehtoisturistit ovat kiinnostuneita oppimaan maatilatoimia, kalastusta, luomuviljelyä, poronhoitoa, ruoanlaittoa ja käsitöitä.

Vapaaehtoismarkkinat voisivat tuoda uusia ulottuvuuksia myös Lapin joulupukkimatkailuun. Hienonen ehdottaa:

– Turisteille tarjottaisiin mahdollisuus osallistua erilaisiin hyväntekeväisyystöpajoihin, ja joululähettiläät voisivat kiertää hyväntekeväisyysjärjestöjen rahoituksella kolmansissa maissa ja auttaa esimerkiksi puhtaaseen veteen ja ravintoon sekä koulutukseen liittyvissä projekteissa.

sta mikä kiiltää

kasvua? Voiko luksusta löytää läheltä?

Luksusta läheltä

– Miksi ihmiset lähtevät matkoille? Uudistuakseen, levätäkseen, inspiroituakseen, tavatakseen uusia ihmisiä, vaihtelun vuoksi. Koemme rentoutumisen tarvetta yhä enemmän, mutta aikaa on vähemmän. Miksi lähteä kauas, kun läheltäkin löytyy, kysyvät Ulla-Maaria Engeström ja Liisa Jokinen, jotka perustivat vuonna 2010 lähimatkalutoimisto Nopsan (www.nopsatravels.com).

Lähimatkalupalvelu Nopsa on sosiaalista mediaa hyödyntävä matkatoimisto, jonka tavoitteena on nostaa esiin paikallista luksusta eli ekologisia, esteettisiä ja omaperäisiä pienen mittakaavan palveluita ja tuotteita.

Nopsan julkaisemassa lähimatkailumanifestissa korostetaan paikallisuutta ja alkuperäisyyttä. tarinat paikan historiasta ja menneisyydestä tuovat siihen syvyyttä, luovat paikan hengen. Manifesti kehottaa välttämään massaratkaisuja ja huomioimaan eheän kokonaisuuden yksityiskohtia myöten, jolloin tuotteesta voi pyytää myös korkeamman hinnan. Ekologisuus on syytä myös huomioida kaikessa, mutta sitä ei tarvitse huutaa ääneen.

Hiljaisuus ja tyhjä tila ovat joskus luksusta parhaimmillaan. Nopsalaisten mielestä hiihtoretket Lapin tunturissa ovat uutta luksusta puhtaimmillaan: on aikaa, rauhaa, hiljaisuutta ja ympärillä puhdasta luontoa. ●

Kirjoittaja on LEO:n sekä Matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelman viestintäpäällikkö.

Valokuvat: Heini Pulkkinen

Rollon raito esittelee Rovaniemen kätkeytyä helmiä

Rollon raito on Rovaniemeä uudesta vinkkelistä esittelevä reitti matkailijoille, mutta sen kohteet eivät välttämättä ole tuttuja paikallisillekaan.

Creative Lapland -seminaarissa lanseeratulla reitillä viihdytään Rovaniemen keskustaa ympäröivässä luonnossa, tehdään löytöjä kirpputorista kemikalioon, ihastellaan graffiteja ja piipahdetaan taidegalleriassa ruokaa ja juomaa unohtamatta. Reitillä törmää myös poroihin, jos ei oikeisiin, niin ainakin betonisiin.

Reitin ovat ideoineet Päivi Tahkokallio Tahkokallio Design+, Ilkka Väyrynen Advertising Kioskista sekä Tuija Kauppinen ja Pihla Väänänen Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEOsta.

Reitti on lähimatkailupalvelu Nopsan ensimmäinen reitti Lapissa.

www.nopsatravels.com/rollo-raito

Sari Väyrynen

Ideat sincoilee

Vain mielikuvitus on rajana taiteiden tiedekunnan uudessa palvelujen suunnittelu- ja testausympäristö Sincossa.

Hämärän huoneen seinillä roikkuu ilmapalloja, hattuja, pyykkipoikia, marakaseja. Valkoisella taululla hymyilee pikku-ruinen lelu-ukko, toinen taulu on täynnä erivärisiä paperilappuja. Mikä ihana leikkihuone löytyikään taiteiden tiedekunnan toisesta kerroksesta!

– Itse asiassa tämä on Sinco: uusi pajamme palvelujen mallintamiseen ja testaamiseen, täsmentää projektipäällikkö Simo Rontti.

Hän on toissa syksystä lähtien rakentanut projektitiimiinsä kanssa taiteiden tiedekuntaan tilaa, jossa palveluprosesseja voidaan käydä läpi, lavastaa, muunnella ja testata helposti, nopeasti ja edullisesti. Työn tuloksena avautui tänä keväänä Sinco-paja, jonka nimi tulee englanninkielisestä termistä Service Innovation Corner, löyhästi suomennettuna palvelujen innovointinurkka. Pajan suunnittelua ja rakentamista on rahoittanut Euroopan aluekehitysrahasto.

– Periaatteessa pajassa voi testata mitä tahansa vuorovaikutustilannetta: vaikkapa erilaisia asiakaspalvelutilanteita lääkärikäynnistä matkailupalveluun, tietoteknisten tuotteiden käyttöliittymien toimivuutta tai tuotteiden käyttäjäkokemuksia, hän kuvailee.

Muotoilun alalla tämä niin kutsuttu palvelumuotoilu on viimeisen kymmenen vuoden aikana noussut perinteisen, tuotteisiin keskittyvän muotoilun rinnalle. Muotoilun avulla kehitetään ja tuotetaan nyt entistä sujuvampia ja tehokkaampia palveluja.

Palvelut eläväksi

Kun Simo Rontti esittelee pajan sydämen, niin sanotun palvelunäyttämön, alkaa paja idea avautua.

Palvelunäyttämö muodostuu kahdesta 117 tuuman taustakankaasta, joille voidaan heijastaa esimerkiksi kuvia, videoita tai animaatiota, sekä säädettävästä valaistuksesta ja äänentoistojärjestelmästä. Lisäksi tilassa on kaksi interaktiivista valkotaulua sekä muuta tekniikkaa iPadeista video- ja valokuvakameroihin. Kaikkea tekniikkaa ohjataan yhden tietokoneen kautta. Tämän ohella tilassa on runsaasti yksinkertaisia lavastamateriaaleja pahvitauluista raheihin sekä erilaista rekvisiittaa huiveista turvaliiveihin.

Kaiken tämän avulla palvelunäyttämölle voidaan lavastaa havainnollisia palvelutilanteita. Kuvat tai videot palveluympäristöistä sekä palvelutilanteen todentuntuinen äänimaailma, valaistus ja rekvisiitta auttavat eläytymään suunnittelun kohteeseen.

– Sincossa palvelutilanteen saakin aivan eri tavalla eläväksi kuin mitä aiemmilla palveluiden testausmenetelmillä oli mahdollista. Isossa osassa tässä suunnittelumenetelmässä on myös roolinäytteleminen: testataan vaikkapa käytännössä, että jos sinä olisit lasketteleva asiakas ja tulisit ostamaan hissilippua, niin mitä tekisit ja mihin kiinnittäisit huomiota asiakaspalvelupisteessä, Simo Rontti kertoo.

– Oikea tunnelma myös helpottaa heittäytymistä tilanteeseen, mikä puolestaan ruokkii uusia ideoita, mikä taas usein tarkoittaa parempia tuloksia.

Sincon etuna on myös se, että nopea ideointi on mahdollista hyvin varhaisessa suunnittelun vaiheessa.

– Täällä palvelu voidaan helposti fiilistellä läpi ennen kuin euroakaan on investoitu palvelun rakentamiseen. Karkean tason suunnitteluun tarvittavan kuva- ja äänimateriaalinkin saa lähes aina interne-

tin ilmaisista materiaalipankeista, Rontti toteaa.

Pääosassa opintoprojektit

Sinco-paja on luotu ennen kaikkea yliopiston opiskelijoiden innovatiiviseksi projektityöskentelyn tilaksi ja palvelumuotoilun oppimisympäristöksi. Yritysyhteistyötä tehdään opintoihin kuuluvien projektien kautta.

Sincon suunnittelu- ja rakennusvaiheessa yhtenä kumppanina oli Ranuan Eläinpuisto, jolle teollisen muotoilun, tekstiili- ja vaatetusalan sekä graafisen suunnittelun opiskelijat kehittivät Sincon menetelmin uutta tarinallista, jouluista elämysmatkailupalvelua brittiasiakkaille. Yhteistyössä

Tänä keväänä taiteiden tiedekunnan uutta Sinco-pajaa ovat hyödyntäneet Simo Rontin (vasemmalla) ohjauksessa muun muassa teollisen muotoilun vaihto-opiskelijat, jotka syventyivät opintoprojektissaan arktisen kuljettamisen erityisvaatimuksiin. Tuloksena oli esimerkiksi uudenlaisia ratkaisuja kuljettaja- ja matkustajamukavuuden lisäämiseksi pitkillä linja-automatkoiilla ja talviautoilun turvallisuuden parantamiseksi sekä uusia liiketoimintamalleja raskaaseen liikenteeseen.

mallinnettiin koko palvelupolku matkan ostamisesta kotiinpaluuseen saakka. Tekstiilialan opiskelija Mervi Tenhunen oli mukana suunnittelemassa palvelukonseptiin oppaiden ja matkailijoiden asusteita sekä uutta sisustusta eläinpuiston ravintolaan.

– Varsinkin tilasuunnittelussa Sinco toimi tosi hyvin: siellä pystyi testaamaan helposti erilaisten ratkaisujen toimivuutta. Lisäksi tiimityö eri alojen opiskelijoiden ja yrityksen edustajien kanssa ruokki uudenlaisia ideoita, Tenhunen arvioi.

Myös eläinpuiston toimitusjohtaja Tommi Hinno kiittelee opiskelijayhteistyön luontevuutta ja innovatiivisuutta.

– Tämä on varteenotettava kehittäminen työkalu myös tulevaisuudessa. Lisäksi

työn tulokset tallentuivat erinomaisesti, joten työtä voi jatkaa uudenkin kehitysryhmän kanssa nopeasti siitä pisteestä, mihin aiemmin jäätiin, Hinno listaa yritykselle koituvia etuja.

Pajan kehittäminen jatkuu vielä puoli-toista vuotta Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa Sinco Plus -hankkeessa.

– Teemme erityisesti palvelumuotoilun yhteistyöprojekteja ja työpajoja opiskelijoiden ja yritysten kanssa. Niistä saamme lisätietoa tilan toimivuudesta ja sen kehitystarpeista, Simo Rontti sanoo samalla painottaen, että aikeissa ei ole viedä leipää muotoilu yrityksiltä, vaan ennen kaikkea tarjota opiskelijoille ympäristö, jossa he voivat kouluttautua palvelumuotoilun osajajiksi.

– Lisäksi haluamme tutkia ja testata palvelumuotoilun menetelmiä sekä tuottaa uutta tietoa niistä muotoilu yritystenkin hyödynnettäväksi.

Varsinkin teollisen muotoilun opiskelijat ovat jo ottaneet Sincon omakseen. Simo Rontti toivoo, että myös muiden alojen opinnoissa Sincoä hyödynnettäisiin mahdollisimman paljon.

– Esimerkiksi turvallisuuskoulutukseen ja työyhteisöjen hiljaisen tiedon esiintuomiseen Sincon menetelmät voisivat sopia erittäin hyvin, Rontti aprikoi. ●

Marjo Laukkanen

Vähän ihmistä, eläintä ja autoa

Kuvanveistäjä Kimmo Schroderuksessa on jotain vähän epätodellista. Kuin niissä vääntyneissä autoissa, joita hän parhaillaan työstää vaimonsa, kuvanveistäjä Noora Schroderuksen kanssa.

Vaikka Kimmo Schroderus saapui Rovaniemelle helmikuun loppupuolella, hän lähti reissuun jo paljon aikaisemmin.

– Tämä on ollut meidän residenssitalvi, Schroderus kuvailee.

”Meillä” Kimmo Schroderus tarkoittaa itseään ja vaimoaan Noora Schroderusta. Ensin Kimmo seurasi vaimoaan tämän vieraillessa sydäntalvella Pohjoismaisen taidekeskus Dalsäsenin residenssissä Norjassa. Paluumatkalla pariskunta kävi Ruotsissa pystyttämässä näyttelyn ja neuvottelemassa Kimmon kiertävän Mörköveistoksen lähitulevaisuudesta.

Schroderukset piipahtivat kotonaan Nurmijärvellä vain pikaisesti ja jatkoivat matkaa Rovaniemelle. Nyt oli Nooran vuoro seurata Kimmoa, joka on Wihurin vierailevana taiteilijana taiteiden tiedekunnassa.

Yhteinen maailma

Vierailevan taiteilijan työhuoneessa on ahdasta. Tila näyttää pieneltä, kun siellä on puu- ja teräspöytiä, kuljetuslaatikoita, työkaluja ja -laitteita sekä muun muassa 20 kiloa silikonia. Silti huoneessa on vain murto-osa kaikesta siitä, mitä Schroderukset tarvitsevat teokseensa.

Työhuoneen kahdella teräspöydällä on lujitemuovista tehtyjä karkeitä osia, joiden päällä on kolme pronssista autoa. Sivupöydällä on eri vaiheessa olevia pieniä hahmoja ja silikonimuotteja. Kyseessä on Kimmo Schroderuksen ensimmäinen yhteisteos vaimonsa kanssa tai ylipäätään kenenkään kanssa.

– Kutsumme sitä maailmaksi. Mitta-kaava on yhden suhde kahdeksaantoista, Schroderus kertoo.

Kimmo Schroderus

Valmiissa teoksessa on neljätoista teräspöytää, joiden päälle rakentuvaan maailmaan tulee muun muassa teitä, vuoria, taloja, toistasataa hahmoa ja 50–100 autoa, jotka valmistetaan kipsistä, alumiinista ja pronssista.

Aitoa kapitalismia

Pienoismaailma koostuu tarkoituksella osista. Kuvanveistäjä joutuu työssään pohtimaan monenlaisia käytännöllisiä ja logistisia ongelmia. Päänvaivaa aiheuttaa esimerkiksi teoksen koossa pysyminen, kuljettaminen, sen mahtuminen näyttelytilan ovesta sisään ja säilyttäminen näyt-

Valokuva: Jussi Tiainen

Kimmo Schroderuksen massiivinen Mörkö-veistos painaa 5 000 kiloa. Kuvassa teos on esillä Nurmijärvellä vuonna 2008.

telyjen välillä sekä lopullisen kodin löytäminen työlle.

Harvalla on varaa ostaa teosta, jota on tehty 2,5 vuotta. Niin kauan Schroderukset ovat työstäneet pienoismaailmaansa ennen näyttelykierrosta, joka alkaa marraskuussa Jyväskylän taidemuseosta.

Schroderusten maailman järjestystä voi muuttaa, ja se on sovitettavissa monenlaiseen tilaan. Teosta on myös helpompi säilyttää ja kuljettaa palasina. Toisaalta paloiteltavissa oleva teos on saanut kuvanveistäjät miettimään myös sen myymistä osissa.

– Annamme ehkä yleisön päättää, haluaako se ostaa palasia, jotka sitten korvaisimme uusilla osilla.

Korvaamisajatus syntyi, kun pariskunta mietti, miten se voisi jatkaa vaillinnaisen teoksen esittämistä, jos palasia menee kaupaksi. Uudet osat olisivat erilaisia kuin vanhat mutta niin, että ne sopisivat kokonaisuuteen.

– Silloin teos olisi yhdistelmä kahdesta eri maailmasta.

Schroderus kuvailee tilannetta aidoksi kapitalismiksi, ilman voimakasta arvolutausta. Pienoismaailmassa vallitsisi näin todellinen rahanvalta.

– Ulkopuolinen raha tulee eikä kysele lupaa, ja maailma muuttuu sen mukana.

Alkeellinen kyborgi

Autoihin Schroderuksella on erityinen suhde. Pienoismaailmassakaan autot eivät ole ”vain” autoja.

– Autoja on väännelty mutta niin, etteivät ne assosioitu kolariin. Kun autoa väännetään epätodelliseksi, se muuttuu eläimen, ihmishahmon ja auton välimuodoksi.

Schroderuksen mukaan on kiinnostavaa, miten auto muuttuu sarjakuvamaiseksi persoonaksi vain sen muotoa muuttamalla. Tässä kohtaa on pakko kysyä,

Kimmo Schroderus

- kuvanveistäjä
- asuu ja työskentelee Nurmijärvellä
- syntynyt 1970 Jyväskylässä
- debytoi taiteilijana vuonna 1993 Jyväskylässä
- valmistunut Helsingin Kuvataideakatemiasta vuonna 1998

näkeekö Schroderus autot todella persoonina.

– Kyllä, mutta näen muutenkin autot persoonina.

Autoilla on ollut keskeinen osa myös Kimmo Schroderuksen parissa aiemmassa työssä. Kuvanveistäjän mukaan auto onkin muodoltaan lähellä veistosta.

– Auto tosin on usein aika lättänä, kun veistos on usein muodoltaan pystympi.

Schroderuksen mielestä auto on kiinnostavampi kuin moni muu kone.

– Auto on kaveri, jonka kanssa lähdetään seikkailulle. Kun autolla on ajanut niin paljon, että kaikki on tuttua ja tapahtuu ajattelematta, ihmisen ja auton yhdistelmä muodostaa alkeellisen kyborgin.

Yksi laumasta myytävänä

Millainen auto kuvanveistäjällä itsellään sitten on? Tai oikeastaan pitäisi kysyä, että millaisia autoja, sillä paljastuu, että pariskunnalla on niitä neljä.

– Piiska, Lydia, Reino ja Pantera. Pantera on laumamme uusin, joten sillä ei ole vielä omaa nimeä.

Schroderuksen mukaan auton persoona avautuu ajan kanssa.

– Kun auton kanssa on tekemisissä tarpeeksi kauan, syntyy kuva hänen luonteestaan, sukupuolestaan ja sitä kautta nimestä.

Neljä autoa on taiteilijan mielestä hievan liikaa, joten Reino on myynnissä. Rovaniemelle Schroderukset saapuivat Lydialla eli autolla, joka Kimmon mukaan ”raataa, roudaa ja kiskoo”. Topakka täti saa Schroderusten autoista vähiten puunausta ja eniten räkkiä. Rovaniemellä Lydia onkin ollut pitkään huollossa.

– Olemme nyt kävelevä perhe. ●

Yhteen ääneen

Opiskelupalveluiden suunnittelija Hanna Marttiini laulaa naiskuoro LapinRuskassa kakkossopraanoa ja toimii samalla myös kuoron puheenjohtajana.

– Laulaminen kuorossa on hyvää vastapainoa työlle. On kiva laulaa yhdessä iloisten ja energisten naisten kanssa. Porukka on samanhenkistä ja siitä kumpuaa yhdessä tekemisen meininki, Hanna sanoo.

Naiskuoro LapinRuska on perustettu vuonna 1995, ja se on Rovaniemen kansalaisopiston alainen kuoro. Kuorossa on mukana noin 30 kuorolaulua harrastavaa naista. Kuoron ohjelmistossa on kevyttä viihdemusiikkia, kirkkomusiikkia sekä koko joukko erilaisia naisäänille sovitettuja laulemia kuten Pieni sydän, Valoa ikkunassa, Rannalla, Satumaa ja Iltalaulu.

Harjoituksia kuorolaisilla on kerran viikossa ja lisäksi vuoden aikana järjestetään pari laululeiriä. Kuoron taiteellisena johtajana toimii saksalaissyntyinen Nele Michalke-Ort.

– Johtajan työsarkana on saada kahdesta altosta ja kahdesta sopraanosta muodostuvan kuoron neljä ääntä soimaan yhdessä ja yhteen.

Uusien laulajien rekrytointi kuoroon tapahtuu syyskuun alussa. Uudelta kuorolaiselta odotetaan sitoutuneisuutta ja etua on myös hyvästä nuottikorvasta ja nuotin lukutaidosta. Kuoron koon ja moninaisen ikähaitarin vuoksi siihen on suhteellisen helppo rekrytoida uusia jäseniä, mutta sitoutuminen on haasteellisempaa. Kuoroharrastus vaatii aikaa.

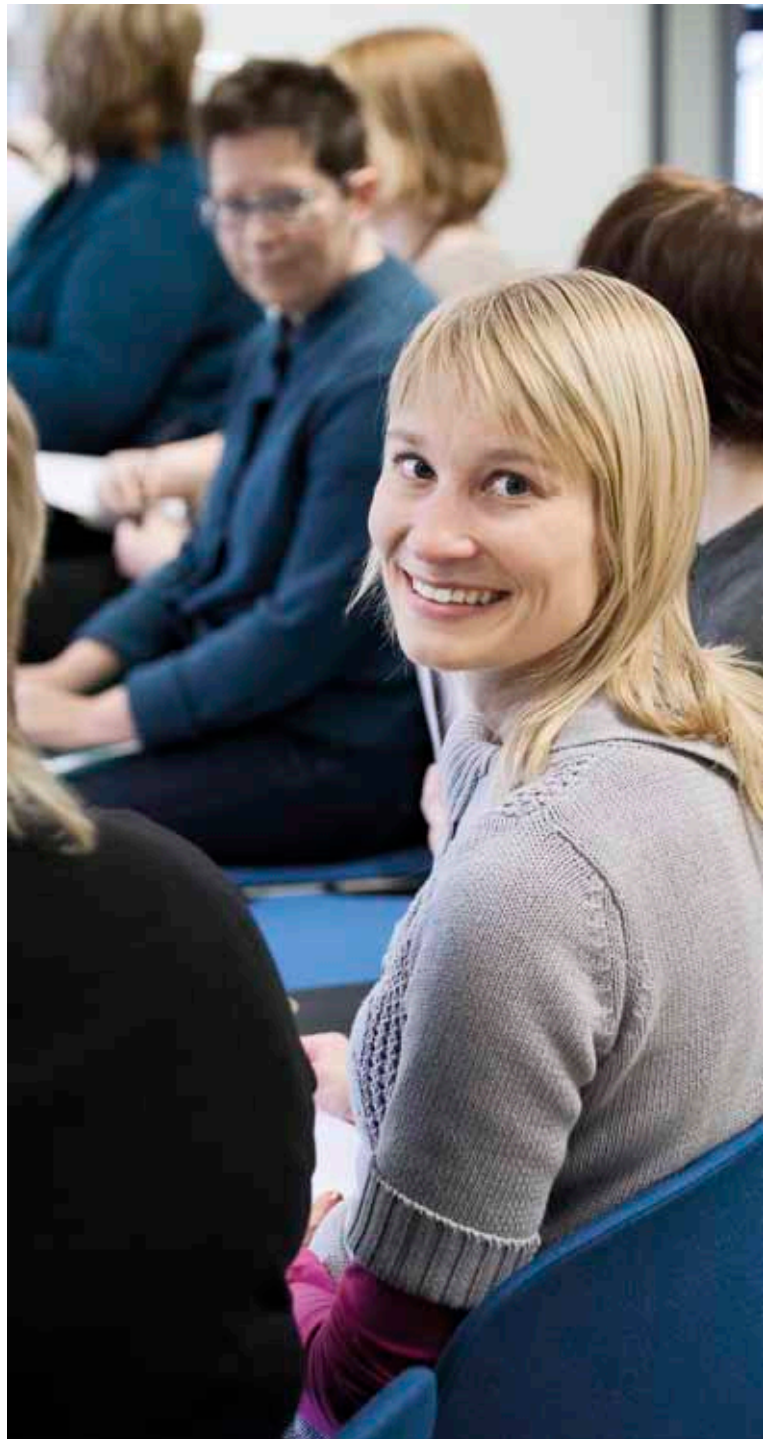
Paras palkinto on, kun keikka on mennyt hyvin ja kaikilla on hyvä mieli. Palkitsevaa on myös se, kun jokin vaikea kappale alkaa soida pitkän harjoittelun tuloksena.

Kuoro opettaa jäsenilleen myös ryhmässä toimimista. Ääntä ei saa käyttää ylitse muiden vaan jokaisen on sovittava oma äänensä kuoroon.

– Hyvä kuorolaulaja ei pyri päälle päsmäriksi vaan osaa sopeuttaa oman äänensä kokonaisuuteen. Äänenkäyttöä harjoitellaan laulamalla ja stemmaharjoituksilla, mutta myös muita kuorolaisia kuuntelemalla, Hanna sanoo.

Kuoro esiintyy mm. kirkollisissa tilaisuuksissa, eri yhteisöjen tilaisuuksissa sekä omissa konserteissaan. Syyskuussa 2011 kuoro on mukana Ylläs a Cappella -kuorotapahtumassa, jonne kokoontuu yli 400 kuorolaista eri puolilta Suomea.

Olli Tiuraniemi

> Hannan linkit

<http://lapinruska.nettisivu.org> – Naiskuoro Lapin ruska

www.sulasol.fi – Suomen laulajain ja soittajain liitto

www.yllasacappellas.fi – Ylläs Acappellas 9.–11.9.2011. Kuorotapahtuma Ylläksellä.

Janne Autto

Miksi tehdä *teoreettinen* väitöskirja?

Yhteiskuntatieteiden jatkokoulutusseminaarissamme puhunut Vaasan yliopiston julkisjohtamisen professori Esa Hyyryläinen harmitteli, että väitöskirjoissa on nykyään harvoin teoreettisia tavoitteita. Toteamus on ajankohtainen, sillä väitöskirjojen tekemiselle puitteet tarjoava jatkokoulutusjärjestelmämme on uudistuksen alla.

Teorian ja empirian erillisyyttä ei ehkä pitäisi korostaa liiaksi. Silti on syytä kysyä, miksi väitöskirjan tekijät päättävät sanoa tutkimuksessaan enemmän empiirisestä tutkimuskohteestaan ja vähemmän teorioista, joiden avulla todellisuutta voisi paremmin ymmärtää, kritisoida tai hallita.

Väitöstutkimusta tekeväenä tunnistan joitakin asioita, joilla tiedeyhteisöt ja tiedepolitiikka ohjaavat väitöskirjan tekijää empiriakeskeisyyteen. Nämä voivat toimia myös mekanismeina, jotka kannustavat väitöskirjan tekijää pysymään kysymyksissään ja tulkinnoissaan mieluummin matalalla kuin korkealla abstraktiotasolla.

Puhasoppisuuden vaalijat

Yksi teoreettisesta pohdiskelusta karkottava tekijä voi olla tiedeyhteisön koulukuntajaot, joita teoreettisen puhasoppisuuden kannattajat ylläpitävät. Tähän liittyy teorioiden henkilöityminen. Henkilöityminen voi olla hyvä asia tieteen näkyvyyden ja yleisen kiinnostavuuden kannalta. Mitäpä olisi tieteen historia ilman tarinoita esimerkiksi Galileista, Darwinista, Newtonista, Einsteinista tai Nietzschestä tai tämän päivän tieteellinen julkisuus ilman ”tähtiään”.

Henkilöityminen voi kuitenkin myös rajoittaa teoreettista luovuutta. Aina kyse ei ole teoreetikoiden halusta varjella teorioitaan, vaan siitä, että muut kiinnittyvät heidän teorioihinsa ja haluavat suojella näitä kritiikiltä tai rohkealta soveltamiselta. Tällaisiin henkilöihin ja instituutioihin palautuviin rajoituksiin jatko-opiskelija törmää luultavasti helpommin esimerkiksi Rans-

**Tutkija Janne Autto pohtii
artikkelissaan teorian ja
empirian välistä suhdetta
väitöskirjoissa. Autto väittää, että
tohtorikoulutusta koskevassa
keskustelussa teorian ja empirian
välisen suhteen pohdinta on
jäänyt liian vähälle huomiolle.**

kassa kuin Suomessa. Sijaintimme voisi siis mahdollistaa teorioiden rohkean kehittämisen ilman koulukuntajakojen asettamia rajoitteita.

Usein teoreettisen puhasoppisuuden vaalijan opetus kuuluu, että jatko-opiskelijan pitäisi valita tietty teoreetikko – mieluiten se, jonka näkemyksen esittäjä tuntee parhaiten – ja tyytyä soveltamaan tämän ajatuksia seuraten uskollisesti sitä, mitä kyseinen teoreetikko sanoillaan ja käsitteillään tarkoitti. Teoreettinen luovuus ehkä mielletään enemmän kuuluisimpien tutkijoiden tehtäväksi. Jatko-opiskelijalta sen sijaan odotetaan, että hän tekee väitöskirjan, jossa on aluksi asiaan kuuluva michelfoucault’n, judithbutlerin tai jonkun muun tunnetun teoreetikon esittely, minkä jälkeen lukija vihdoinkin päästetään siihen oikeasti kiinnostavaan osaan: empiirisen tutkimuskohteen tarkasteluun.

Poikkitieteellisuuden tavoite suosii empiriaa

Toinen teoreettisuuden välttämiseen ohjaava tekijä liittyy juuri siihen, että ei-akateemisen yleisön lisäksi myös akateemisen yleisön kiinnostus tuntuu keskittyvän empiriaa koskeviin tuloksiin. Tämä korostuu jos yleisössä on eri oppiaineiden edustajia. Eikä asiaa auta, vaikka empiirinen kohde olisi esimerkiksi poliittisesti ajankohtainen tai tunteita herättävä.

Itse koin tämän esittäessäni kansainvälisessä konferenssissa paperin, jossa arvioin erään teorian hyödyllisyyttä soveltamalla sitä Suomessa käytäisiin päivähoitokeskusteluihin. Yleisö, joka osoittautui kiinnostuneeksi lähinnä maamme päivähoitojärjestelmästä, esitti kysymyksiä muun muassa siitä, kuinka suuri prosenttiosuus suomalaisista äideistä hoitaa lasta kotonaan. Onnekseni yleisössä istuvat suomalaiset yrittivät vastata kanssani kysymyksiin. Valopilkuna koin viimeisen kysymyksen, jonka esittäjä tosin pahoitteli sitä, että hänen kysymyksensä liittyy päivähoiton sijasta esittämäni paperiin.

Nähdäkseni tiedepolitiikassa jo tovin reippaassa myötätuulessa seilannut poikkitieteellisuuden tavoite lisää kiinnostuksen kohdistumista teoreettisten keskustelujen sijasta selkokielellä esitettyihin empiirisiin tuloksiin. Abstraktilla tasolla liikkuvat teoreettiset keskustelut avautuvat usein vain tietyn tieteenalan tai oppiaineen edustajille, mutta esimerkiksi hyvinvointivaltioon, luonnonvarojen hyödyntämiseen tai vaikkapa ihmisen painonhallintaan liittyvät kysymykset ovat useimmille jaettua todellisuutta ja siksi kiinnostavaa. Niistä laaja yleisö haluaa kuulla ja lukea, ei yhteiskunnan konstituoitumisesta tai vaikkapa aktanttimallin soveltuvuudesta ehdottavien tekstien analyysiin.

Tosin kiinnostus tiettyä teoreetikkoa tai lähestymistapaa kohtaan ei aina tunne oppiainerajoja. On kuitenkin vaikeampaa löytää foorumeita, joihin on kerääntynyt oman teoreettisen kiinnostuksen kohteen jakavia tutkijoita kuin niitä, joissa yhdistävänä tekijänä on empiirinen tutkimuskohde.

Myös kilpailu ja aluekeskeisyys suosivat empiriaa

Tutkimustyölleen rahoitusta etsivä jatko-opiskelija voi huomata, että mitä teoreettisempi tavoite, sitä kapeampi leipä. Eri-

tyisesti pienen yliopiston kohdalla voi olla epäilyjä sen suhteen, että laadukkaalla perustutkimuksella voisi menestyä yliopistojen välisessä kilpailussa. Näin siitä huolimatta, että niin sanottujen huippuyliopistojen on todettu olevan pieniä.

Pienen yliopiston jatko-opiskelijoille osoitetaan ehkä helpommin rajattuja ja vähän tutkittuja empiirisiä kohteita, eikä niinkään lupaavia teoreettisia suuntauksia, joiden kehittämisessä ja soveltamisessa riittäisi vielä sarkaa. Kansainvälisessä tieteellisessä lehdessä teoriapainotteinen artikkeli voi kuitenkin joskus herättää enemmän kiinnostusta kuin lappilaisena tapaustutki-

muksena otsikoitu artikkeli, joka kilpailee huomiosta yhdessä brittiläisen, ruotsalaisen, puolalaisen ja eteläkorealaisen tapaus-tutkimuksen kanssa.

Myös aluekeskeisyys ja niin sanottu yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tavoite kannustavat empirian painottamiseen. Monet mieltävät, että Lapin yliopiston olemassaolon oikeutus lepää sen alueellisessa sijainnissa. Siksi sen harjoittaman tutkimuksen ja tutkimuksen hyötyjen odotetaan kohdistuvan omaan maakuntaan. Varsinkin ulkopuolisella rahoituksella tehtyjen projektien tutkijoilta odotetaan riippäissä tahdissa suoritettua soveltavaa tut-

kimusta konkreettisine toimenpidesuosituksineen, ei teoreettisia pohdiskeluja. Instrumentaalisen tiedonintressin mukainen tutkimus ohjaa väitöskirjan tekijää lähinnä tiiviisti empiiriseen tutkimuskohteeseen liittyvää teoriaa kohti, työntäen samalla pois yleisestä ja abstraktista.

Millaisia väitöksiä haluamme?

Neljän vuoden tohtoroitumisaika, joka on ankkuroitumassa kansalliseksi tavoitteeksi, ei sekään välttämättä anna tilaa teoreettisuudelle. 1990-luvulla väitöskirjansa tehnyt politiikantutkija Mikko Lahtinen on todennut, että jatko-opiskelijalla ei ole enää aikaa lukea kuukaunitolkulla Jürgen Habermasin kirjaa kommunikatiivisen toiminnan teoriasta, kuten hän aikanaan teki. Maisteriopinnoissa opetusministeriö puolestaan karsastaa opiskelijan aikaa vievää haahuilua eri oppiaineiden parissa, mitä laajan teoreettisen oppineisuuden hankkiminen ehkä edellyttäisi.

Väitöskirjat ovat paitsi opinnäytetöitä myös merkittävä osa kansallista tutkimustoimintaamme. Kansallisesta tohtorikoulutuksesta käydyissä keskusteluissa ei ehkä ole valmistumisajan, opetuksen organisoinnin ja opetettavien taitojen ohella tarpeeksi pohdittu, millaisia väitöstutkimuksia tulevaisuudessa haluamme. Tutkimuspoliittinen ympäristö, jossa myös jatko-opiskelijat toimivat, ohjaa tutkimuksen tekijöitä pois teoreettisesti kunnianhimoisesta ja luovasta tutkimuksesta. Siksi alussa mainitsemani professorin huoli väitöskirjojen teoreettisen pohdinnan puutteesta saattoi hyvällä syyllä näyttäytyä teoreettisen pohdiskelun kaipaajille vedenpaisumus-kertomuksen kyyhkysenä, joka saapuu oliivipuun lehti nokassaan. Joku vielä kaipaakaan väitöskirjoilta teoreettisia tavoitteita! •

Kirjoittaja toimii tutkijana ja tohtorikoulutettavana yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa.

Saara Koikkalainen

Huipulla tuulee?

Vierailulla Kalifornian huippuyliopistoissa

Kello lyö kaksitoista ja opiskelijat purkautuvat sateiselle pihamaalle. Sather Gaten aukio täyttyy seuraavalle luennolle kiiruh-tavista nuorista. University of California, Berkeleyn opiskelijat tunnustavat sinistä väriä: monen päällä on jokin kampuksen kaupasta ostettu vaate.

Berkeley oli Shanghain rankinglistan mukaan vuonna 2010 maailman toiseksi paras yliopisto heti Harvardin jälkeen. Yhdysvallat jyrää listan kärkipäässä: 20:n parhaaksi rankatun yliopiston joukossa muuta

maailmaa edustavat vain Cambridge (sijalla 5), Oxford (10.) ja Tokio (20.).

Suomesta sadan parhaan listalle mahtuu vain Helsingin yliopisto, sijalla 72. Lapin yliopisto ei mahdu edes 500 parhaan joukkoon, sillä listan kriteerien kannalta siellä opetetaan vääriä aineita. Lapista puuttuvat esimerkiksi luonnontieteet sekä Nobelin palkintoon valmistavat tieteenalat.

Berkeleyn opiskelijoiden rinnalla saattaa kiiruhtaa myös joku nobelisti, sillä kahdeksan nykyiseen opettajakuntaan kuulu-

vaa on saanut tuon tavoitellun palkinnon. Kaikkiaan Berkeley on yli 143-vuotisen historiansa aikana ollut 46 nobelistin työtai opiskelupaikka. Sen tutkijat ovat löytäneet 14 uutta alkuainetta, joista yhden nimikin on yliopiston mukaan berkelium.

Nappaan opiskelijavirrasta muutaman valokuvan ja jatkan matkaa sosiologian laitokselle, jossa alkaa jatko-opiskelijoiden monitieteinen muuttoliikeseminaari. Vaikka huippuyliopistossa ollaankin, ovat opiskelijoiden seminaaripaperit osin

Kirjakaupan kahvilassa opiskellaan samalla kun turistit ostavat jääkaappimagneetteja.

Berkeley oli 1960–70 -luvulla opiskelijaradikaalismin mekka. Tekemistä opiskelijoille riittää vieläkin.

loistavia ja osin eivät, samaan tapaan kuin Suomessa.

Kuria, kilpailua ja kontakteja

Kalifornialaisen opiskelijaelämän ytimen voi kiteyttää kolmeen koohon: kuriin, kilpailuun ja kontakteihin. Opiskelu on tiivistähtistä ja tenttiviikolla koko kampus valvoo, lukee ja stressaa samaan tahtiin.

Jos pakollisen esseen palauttaa päivän myöhässä, alentaa hidastelu arvosanaa. Luennonnoilla on kymmeniä yhtä lahjakkaita ja kunnianhimoisia kurssikavereita, joten erottautuakseen täytyy olla todella hyvä ja ahkera.

Kisassa pärjäävät saavat käyttöönsä akateemisen eliitin kontaktit: professorit ovat parhaiden tieteellisten lehtien toimituskunnissa, tuntevat oman alansa gurut ja kirjoittavat suosituksia, jotka avaavat ovia muihin huippuyliopistoihin.

Vaikka Berkeleyllä menee hyvin, on Kalifornian rahoituskriisi iskenyt ikävän loven osavaltion yliopistolaitoksen budjettiin. University of California on nimittäin julkinen yliopisto, jonka rahoitus vielä

1970-luvulla tuli pääosin veronmaksajien pussista.

Ulkopuoliselle vierailijalle talousahdinko ei välttämättä näy. Helsingistä tutkijavierailulla oleva Riitta Höglbacka kehuu Berkeleyn avointa ilmapiiriä:

– On mahtavaa kuulla kansainvälisten tähtien tutkimuksen etenemisestä, kun ideat ovat vielä kehittyasteella. Seminaareja ja tapahtumia on niin paljon, ettei kaikkiin millään ehdi.

Piilaakson paisteessa

San Franciscon lahden toisella rannalla Piilaakson kupeessa paistaa aurinko ja Stanfordin yliopiston linnamaisen kampusalueen nurmikot viheriövät. Vaikka on sunnuntai, viininpunahupparisia opiskelijoita istuu kirjakaupan kahvilassa nenät paksuissa oppikirjoissa. Minun lisäkseni kampusalueella vaeltelee muitakin turisteja.

Myös vuonna 1891 perustettu Stanford on yliopistojen ehdotonta eliittiä, vuoden 2010 Shanghain listan kolmonen. Nykyisten opettajien joukossa nobelisteja on peräti 16 ja täällä on keksitty esimerkiksi Google, Yahoo!, LinkedIn ja eBay.

Stanford on yksityinen yliopisto, jossa opiskelu on vielä kalliimpaa kuin osavaltion yliopistossa. Kalifornialaiselle opiskelijalle lukuvuosi Berkeleyssä maksaa 12 500 dollaria, Stanfordissa 38 700 dollaria, eikä hintaan edes sisälly kaikkia kuluja, kuten asumista, ruokaa ja maksullisia oppikirjoja.

Erilaiset kohdistetut apurahajärjestelmät helpottavat opiskelijoiden tilannetta, mutta koulutus on silti kallista lystiä. Stanfordiin on kuitenkin tulijoita, sillä sisään pääsee vuosittain vain noin 7 % kaikista hakijoista.

Lapin yliopiston mediakasvatuksen professori Heli Ruokamo koki Stanfordin lumon puolen vuoden tutkijavierailulla viime talvena. Hänestä tärkein ero Lapin ja Stanfordin välillä on kalifornialaisten kannustava, palkitseva ja motivoiva ilmapiiri:

– Sinne työllistyvät maailman huiput. Kaikilla on paljon hankkeita, joissa tutkimusta tehdään kesälomatkin. Sama pätee opiskelijoihin; kukaan ei valita vaikka luennot voivat alkaa jo seitsemältä aamulla. •

Murmanskin alueen kehitys kolmen skenaarion valossa

Murmanskin alueesta on muodostumassa todennäköisesti etenkin Pohjoisen Venäjän alueita ja Koillisväylää palveleva logistiikan ja energiateollisuuden keskus. Kehityksen vauhti riippuu ennen muuta maailmantalouden kasvusta ja Venäjän valtion päätöksistä. Seuraavassa esitelen lyhyesti kolme skenaariota, jotka olen muodostanut perusteellisen Murmanskin alueeseen kohdistuneen tutkimukseni pohjalta.

Delfoi-menetelmällä tuotettujen skenaarioiden lähtökohdista ja sisällöstä on laajemmin esimerkiksi artikkelissani *The Development of Murmansk Region in the light of three scenarios*. Artikkelini on ilmestynyt Kymen ammattikorkeakoulun vuonna 2010 ilmestyneessä julkaisussa *Russia and Europe: from mental images to business practices*, jonka ovat toimittaneet Soili Nysten-Haaralan ja Katri Pynnöniemi. Skenaarioiden käytännön vaikutuksia on arvioitu myös eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan Venäjä-skenaarioprojektin julkaisussa *Sopimusten Venäjä 2030* (toimittaneet Osmo Kuusi ym. 2010).

Skenaario 1

Markkinavoimat ja demokratia vahvistuvat sekä arvot kehittyvät.

Päätöksenteko on markkinavoimilla, demokraattisilla voimilla ja kansalaisyhteiskunnalla. Venäjä on Maailman kauppajärjestön (WTO:n) jäsen. Arvopohjaisten trendien vaikutus on keskeinen, ympäristöarvojen merkitys kasvaa ja arvot otetaan kasvavassa määrin huomioon suunnittelussa ja klustereiden kehityksessä.

Skenaariota kuvaa kansainvälisen panelistin kommentti: ”Päävisio ja keskeiset toimet ovat seuraavat: Barentsin alue on yhtä aktiivinen alue kuin Persianlahti, josta viedään öljyä ja kaasua ulkopuolelle – Alue on offshore-tukikohta, joka seuraavat 200 vuotta on maailmalle tärkeä. Spin-offina syntyy muita toimintoja. Edellytyksenä on, että Venäjän lainsäädäntöä muutetaan. Suurin este on, että ulkomainen toimija ei voi investoida – on vaikutettava lainsäädäntöön, jotta pääomien liikkeet voidaan vapauttaa.”

Skenaario 2

Autoritaarisuus lisääntyy ja sääteletalous on vallalla.

Skenaariossa päätöksenteko on keskittynyt Kremlille, kansainväliset yritykset ovat teknologian toimittajan roolissa venäläisille yrityksille, demokraattiset voimat ja kansalaisyhteiskunta ovat heikot, Venäjä ei ole Maailman kauppajärjestön (WTO:n) jäsen ja ympäristöarvoista välitetään vain vähän.

Tässä skenaariossa kehitys on hitaampaa kuin edellisessä skenaariossa. Maailmantalouden suotuisan kehityksen

turvin Venäjä yrittää saada itse Stokmanin ja muut suuret energiahankkeet liikkeelle. Hankkeet saadaan hitaasti käyntiin ja niiden vaikutukset alueen taloudelliseen kehitykseen ovat pienemmät kuin skenaariossa 1.

Skenaario 3

Ongelmat kasaantuvat – öljyn hinta romahtaa.

Tässä skenaariossa panelistien mahdollisena, mutta epätodennäköisenä pitämät villit kortit tai osa niistä, toteutuvat ja ongelmat kasaantuvat. Skenaario on rakennettu ennen muuta öljyn hinnan alentumiselle selvästi alle 18,5 USD:n barrelilta (Pynnöniemi 2006: Venäjän vuonna 2005 hyväksytyn liikennestrategian lähtökohta oletus on, että öljyn hinta on vähintään 18,5 USD – hintaa voidaan pitää alhaisena mm. inflaatio huomioiden) ja sitä edeltävälle autoritaarisuuden voimistumiselle. Öljyn hinta voi romahtaa maailmantalouden kasvun hiipumisen, Lähi-idän kriisin tai Lähi-idän äkillisen rauhan tai pandemian vuoksi. Muita viljelejä kortteja, jotka tässä ilmaantuvat vain rajallisena ovat ympäristökatastrofi ja nuorten poliittinen liikehdintä, mikä voi olla myös yksi ulospääsytie kriisistä.

Pohdintaa

Todennäköisin tulevaisuuskuva on skenaarion 1 ja 2 välissä. Stokmanin toteutuminen voi muuttaa alenevaa väestön kehitystrendiä ainakin paikallisesti. Todennäköisessä skenaariossa suuret vanhat kaivoskompleksit eivät pysty ylläpitämään nykyistä väestöpohjaa tuotannon arvon kasvusta huolimatta. Murmanskin alueen väestönkehitystä tuoreessa väitöskirjassaan tarkastellut Kari Synberg huomauttaa, että uudet avattavat kaivokset tarvitsevat myös uutta työvoimaa.

Murmanskin ja laajemmin pohjoisten alueiden kehitys edellyttää innovatiivisia kustannuksia säästäviä logistisia kokonaisratkaisuja, joilla luonnonvarat saadaan hyötykäyttöön. Pohjoisen investointien kasvu tarjoaa suomalaiselle teknologiaosaamiselle merkittävän ja riskittömimmän mahdollisuuden esimerkiksi suoriin Venäjä-sijoituksiin verrattuna esittämissäni skenaarioissa.

Pohjois-Suomessa kannattaa miettiä mikä rooli sillä on arktisen kuljetus-, energia- ja ympäristöteknologian tutkimuksessa ja kehittämisessä tulevaisuudessa. Pohdinnan tarkeyttä korostaa myös eduskunnan tulevaisuusvaliokunta hyväksymä kannanotto em. *Sopimusten Venäjä 2030* -julkaisun yhteydessä, jonka mukaan Suomeen tulee luoda arktisen kuljetus-, energia ja ympäristöteknologian tutkimus- ja kehittämisohjelma. Lapin alueelta löytyy palkittu kasvuyrityskin teemaan liittyen, mm. kaivosten kuljettimia valmistava Paakkola Conveyors.

Mie praataan **murtheela**

Paljasjalkanen ylläsjärveläinen Johanna Koivumaa on juurilhan, ko saapi olla lähelä luontoa.

– Ympärilä pittää olla avaruutta ja tilla hengittää, muuten minua alkaa ahistamhan, Johanna sanoo tiukasti hoon päältä.

Murre onki Johannale osa identiteettiä ja se merkittee hälle tosi paljon. Hän pruuukaaki käyttää murretta myös työshän luonto-ophaana.

– Murre on turisteile ja mulle rikhaus, joka erottaa meän yrityksen muista. Monet turistit eivät ehkä ymmärrä puoliakhan siitä mitä puhun, mutta siitä huolimatta hymy on kaikkien huulilla. Murre tuo tiettyä rentoutta ja aitoutta koko touhuhun.

Myös lappilaisuus on Johannale tosi tärkeä asia, koska hän on syntynyt ja asunut koko ikänsä Lapissa. Mitä vanhemmaksi hän tulee sitä tärkeämmäksi lappilainen identiteetti hälle muuttuu.

– Lappi on mulle koti, työ ja harrastus, hän kiteyttää.

Johanna opiskeli Lapin yliopistossa Rovaniemellä matkailua ja kertoo jännittäneensä aina kovasti Rovaniemele tuloa, koska Rovaniemi tuntuu niin kauhean isolta paikalta.

– Puheopettajaksi sano mulle, että hengitä sie Johanna välissä. Olin ihan jäykkänä ko yritin puhua kirjakieltä.

Yritykseshän Johanna lähtee liikkele lappilaisesta kulttuurista. Punasena lankana on paikallisuus, perinne ja tarinat.

– Met emmä halua tarjota turisteile pelkästään luontoa, vaan kaikkia muutaki, mitä lappilaishen kulttuuhrin ja elämäntaphan liittyy. Tietenki meillä on perussafarit, kelkat, hiihto, porotilat, koiravaljakot, savusaunat, retkiliustelut ja niin eespäin. Meän tarjoamien palvelujen rajoina on taivas ja asiakhan rahat.

Ulkomaalaisile ei kannata Johannan mukhan puhua kovin tarkhan ainakhan aluksi. Kannattaa lähteä varovasti liikkele ja lisätä Lapin lissää sitä mukkaa ko tarina etenee. Mutta tuppisuuna ei passaa olla. Toishaalta Johanna sanoo, että kukhan ei ole vielä sanonu, että piä suus kiini.

Myös Ylläsjärven kylä on suuri merkitys Johannan firmale.

– Harrastan kylätoimintaa ja haluaisin tuua vielä enemmän kylää esile matkailussa. Turisteile on hyvä, että on keskuksia, mutta kylät pittää säilyttää kylinä. Toishaalta on turvallista kattoa illala ko turistin auton perävalot häipyvät hiihtokeskuksheen ja saa itte jäähää kylän rauhaan.

Johanna haluaa korostaa myös kansallispuiston suurta merkitystä matkailun imagolle. Sitä voitais hänen mielestään hyödyntää vielä enemmän.

– Varsinki ulkomaalaiset arvostavat kovasti kansallispuisto-statusta. Son heile tärkeä, mutta mithän reservaattia siitä ei saa tehdä. Kyllä sitä pittää voia käyttää kestäväälä tavala myös turistien palvelhun.

Johanna valmistu maisteriksi Lapin yliopistosta, mutta naurahtaa, että yrittäjänä hän ei saanu palkankorotusta. Mutta ei se koulutus hukkan menny, hän lissää.

– Sillon ko mie opiskelin niin olthin vielä niin kauhean teoreettisia ja irti käytännöistä. Toishaalta muistan esimerkiksi liikunta- ja luontomatkailun kurssin, jossa oli uuvan lavun aukasemisen tuntua.

– Met katothan kovasti ethenpäin ja otethan kohtuullisia riskejä. Met olema avomiehen kansa vasta palkanhet kaksi uutta ympärivuotista työntekijää, joista toinen on Lapin yliopistosta valmistunu matkailun maisteri. Nythän sitä häätyy vielä yrittää ko intoa ja paloa vielä riittää, Johanna pohtii.

Johanna Koivumaa

- perusti ohjelmalveluita tuottavan Ylläs Adventures -yrityksen 20-vuotiaana 2001
- aloitti opinnot Lapin yliopistossa 2001
- valmistui matkailun maisteriksi 2008
- pyörittä opintojensa ohessa yritystään avomiehensä kanssa
- palkkasi yritykseensä kaksi uutta ympärivuotista työntekijää 2011
- sesonkiaikana yritys työllistää 6–10 opasta

Valokuva: Ylläs Adventures

"Oma juttu löytyy kokeilemalla"

Valmistu nopeasti. Älä ole liian monessa mukana vaan keskity opintoihin. Tuollaiset toiveet tai vaatimukset ovat tulleet viime aikoina opiskelijoille yhä tutummiksi.

Lapin yliopistossa kolmatta vuotta audiovisuaalista mediakulttuuria opiskeleva Jussi Jokinen on hieman toista mieltä. Monessa mukana oleva Jokinen puhuu hitaamman opiskelun puolesta. Hän kuuluu Lapin ylioppilasteatterin aktiiveihin, ja oman aikansa haukkaavat erilaiset elokuva- ja dokumenttiprojektit.

Jokinen kuvailee itseään tekemällä oppijaksi. Helpos- ti eri asioista innostuvana hän pyrkii tekemään koulu- hommat ja muut työn alla olevat projektit mahdollisim- man hyvin.

– Kun johonkin ryhdyn, rima on korkealla ja spehtaak- kelia lähdetään tekemään. Jos omaa tuotantoa levitetään verkossa tai teatteriesityksessä on paljon yleisöä, paineet ja omat vaatimukset kasvavat.

Jokinen on kokenut kulttuuriharrastukset ja muut omat projektit positiivisina myös opintojen kannalta.

– Kaikki ovat olleet oman alan hommia. Etenkin tai- teissa täytyy opiskeluaikana kokeilla erilaisia asioita, jotta oma juttu löytyy. Taidealojen opiskelu ei ole vain kirjojen pönttämistä. Kun eksakteja sääntöjä ei ole, pitää kokeilla ja luoda uutta.

Jokinen muistuttaa, että erilaisten projektien kautta op- pii tuntemaan ihmisiä myös muilta taiteen aloilta. Ihmi- sestä huomaa, jos hän on tottunut luomaan kontakteja ja etsimään sponsoreita.

Yliopistomaailman pitäisi Jokisen mielestä ottaa parem- min huomioon, että taidealoilla oppiakseen on pakko tehdä

hommia opinahjon ulkopuolellakin, koska yliopistolla on rajalliset resurssit järjestää kursseja. Perustyökalut saa kou- lusta, mutta oppi pitää hakea muualta ja se vaatii aikaa. Esimerkiksi elokuvaohjaajaksi ei tulla vain koulunpenkillä istumalla. Pitää tehdä itse, taiteellisen tuottajan uraa suun- nitteleva Jokinen pöhtii.

Yliopiston hyvänä puolena hän pitää sitä, että pääsee ko- keilemaan erilaisia asioita ja tutustumaan uusiin ihmisiin. Kontakteja tarvitaan, kun kootaan työryhmää.

– Ratkaisevaa ei ole kuka on kandi tai maisteri, vaan usein etsitään hommansa osaavaa luotettavaa ja hyvää tyyppiä.

Jokinen kaipaa lisää joustoa ja yhteistyötä, jotta koulun ulkopuoliset oppimiskokemukset saataisiin nivottua hel- pommin osaksi tutkintoa.

Tarvetta olisi myös opinto-ohjauksen lisäämiselle, jotta jokainen voisi suunnitella itselleen järkevän kokonaisuuden. Osa opiskelijoista tarvitsee jämäkän rungon kurseista, toisille sopii rennompi. Jos paketti ei ole hyvin rakennettu, motivaatio opintoihin voi hukkua ja houkutus siirtää epä- mieluisat kurssit hamaan tulevaisuuteen kasvaa.

– Erityisesti taiteissa mahdollisuus rytmittää selvemmin luovat jaksot ja teoriakurssit olisi tärkeä lisä.

Jokinen on huomannut, että puheet opintoaikojen kiris- tämisestä luovat kiireen ilmapiiriä. Esimerkiksi ylioppilas- teatterilla toiminta on tiivistynyt ja vaihtuvuus kasvanut. Kokeneemmat ovat kertoneet, että ennen mukana oltiin pidempään. Nyt yhä harvempi ”uhraa” vuosia teatterille.

Johanna Sarriola

Taideteot auttoivat Vienan pakolaisia löytämään paikkansa

Filosofian lisensiaatti Katja Hyry tarkastelee väitöstutkimuksessaan niitä jälkiä, joita 1920-luvulla Suomeen saapuneet Vienan pakolaiset ja heidän jälkeläisensä ovat jättäneet ympäristöönsä omista vaiheistaan ja kokemuksistaan. Kulttuurin ja taiteentutkimuksen väliin paikantuva tutkimus havainnoi etenkin itäkarjalaisen taidetekoja.

Pohjois-Suomessa yhdeksi pakolaisten asuinkeksitymäksi muodostui Kemi, missä he työllistyivät sahayhteisöihin. Pakolaisten kokemukset piirtyvät Katja Hyryn tutkimuksessa sekä Kemissä asuneiden karjalaisyhteisöjen yhteisen historian että kahden pakolaistyön pienoiselämäkerton kautta.

– Elämää on kuvattu muun muassa puhutuissa ja kirjoitetuissa kertomuksissa, maalauksissa, patsaissa, näytelmissä, musiikkiesityksissä ja pienoismalleissa, Katja Hyry sanoo.

Tutkimuksen mukaan ilmaisukeinoja on ohjannut elinympäristö ja se opetus, jota pakolaiset olivat saaneet erilaisissa yhteisöissä.

– Vienalaisissa kyläyhteisöissä kulttuurille ominaiset ilmaisukeinot opittiin tavallisen elämän ohessa tarkkailemalla, osallistumalla ja matkimalla. Uudessa elinympäristössä oli puolestaan opittava ja käytettävä siihen ympäristöön soveltuvia tapoja, Hyry mainitsee.

Tutkimuksen mukaan vienalaisten taidetekojen tehtävänä on ollut etenkin muistaa ja muistuttaa.

– Taide on antanut pakolaisille mahdollisuuksia käsitellä kokemuksiaan ja luoda niille uusia merkityksiä. Samalla taiteen avulla on voinut kertoa kokemastaan muille ja merkitä itsensä osaksi uutta maisemaa ja sen historiaa. Taideteoissa näkyvät myös

1990-luvun Itä-Euroopan muutokset.

Itäkarjalaispakolaisten oman paikkansa etsimisessä ja kuulluksi tulemisessa löytyy helposti yhtymäkohtia myös tämänhetkiseen maahanmuuttokeskusteluun. Tutkimus osoittaa, että maahanmuuttajien kannalta tärkeää ei ole vain kielen ja yhteiskunnan toiminnan perusteiden tunteminen, vaan yhtä lailla merkittävää on löytää välineitä, joilla omia kokemuksia voi käsitellä ja joiden avulla voi juurtua uuteen yhteiskuntaan.

– Tässä prosessissa taito- ja taideaineilla voi olla suuri merkitys: niiden keinoin voi kertoa sellaista, mille on vaikeaa löytää sanoja, Hyry toteaa.

Tutkimus perustuu vuosina 1989–2010 Suomessa, Venäjällä ja Ruotsissa tehtyyn kenttätööhön, 28 Vienan pakolaisen ja heidän jälkeläisensä haastatteluun sekä Stephanie Kemovan ja Olga Salmen useisiin haastatteluihin. Tutkimuksessa tarkastellaan 16 taidetekoa, joista valtaosa on syntynyt 1990–2000-luvuilla Itä-Euroopan muutosten jälkeen.

Väitös 9.4.2011

Katja Hyry: *Meistä jäi taas jälki. Miten Vienan pakolaiset etsivät paikkaansa, kertoivat kokemastaan ja tulivat kuulluiksi 1900-luvun Suomessa*

Huoltaja-isovanhemmuus Liettuassa

Sosiaalityön maisteri Gedas Malinauskas tarkastelee sosiaalityön alan väitöstutkimuksessaan isovanhempien kokemuksia ja kertomuksia huoltajuudesta niissä tilanteissa, joissa alle kouluikäinen lapsi on isovanhempien väliaikaisessa hoidossa vanhempien työskennellessä ulkomailla.

– Viime vuosina Liettuasta on muuttanut vuosittain parikymmentätuhatta ih-

mistä työn perässä ulkomaille. Muuttajat eivät läheskään aina pysty ottamaan perhettään mukaansa, ja mikäli molemmat vanhemmat muuttavat ulkomaille, jää lapsi useimmiten asumaan isovanhempien tai muiden sukulaisten luokse. Liettuassa sosiaalijärjestelmä ei kuitenkaan täysin tunnista tällaista epätyypillistä huoltajuutta ilmiönä eikä näiden väliaikaisesti huoltajana toimivien isovanhempien erityisiä tarpeita, Malinauskas taustoittaa.

Esimerkiksi vuosina 2008 ja 2009 väliaikainen huoltajuus ilmoitettiin yli 2 000 lapselle, joista parikymmentä prosenttia oli alle kouluikäisiä lapsia. Yksittäisten henkilöiden kannalta tilanteen tekee hankalaksi se, että yhteiskunnan asenteet tällaisia perhetilanteita kohtaan ovat varsin tuomitsevia, ja julkisessa keskustelussa lasten nähdään muun muassa olevan työperäisen maastamuuton uhreja.

– Vastoin Liettuassa vallitsevaa käsitystä, isovanhempien kertomuksissa korostuu heidän kykynsä auttaa lapsia erokokemuksissa sekä heidän kykynsä huolehtia lapsista ja kodista hyvin. Ylipäätään he kasvattavat lapsenlapsiaan aivan kuten omia lapsiaan, Malinauskas toteaa.

Tutkimuksessa tulee ilmi, että kokemukset isovanhemmuudesta ja sen merkityksestä ovat varsin erilaisia väliaikaisessa huoltaja-isovanhemmuudessa kuin perinteisessä isovanhemmuudessa tai tilanteessa, jossa isovanhempi on määrätty lapsen pysyväksi huoltajaksi vanhempien mielenterveys- tai päihdeongelmien vuoksi.

– Työperäisestä maastamuutosta aiheutuvassa epätyypillisessä ja väliaikaisessa huoltaja-isovanhemmuudessa perheen keskinäisiä suhteita – niin isovanhempien, lapsenlasten ja lasten vanhempien välillä – leimaa syvä kunnioitus. Kaikille on selvää, että vanhemmat haluavat ratkaisullaan kohentaa perheen elintasoa, tutkija kertoo.

Malinauskas haastatteli 12 isovanhemmaa, jotka huolehtivat yli kolmen kuukau-

Jatkuu edelliseltä sivulta

den ajan alle 7-vuotiaista lapsenlapsistaan vanhempien työskennellessä ulkomailla.

Gedas Malinauskas on tehnyt väitöskirjansa osana Lapin yliopiston sosiaalityön oppiaineen Liettuaissa järjestämää tutkijakoulutusohjelmaa, johon osallistuu liettualaisia jatko-opiskelijoita eri yliopistoista. Lapin yliopistossa opiskelijoita ohjaavat professorit Kyösti Urponen ja Juha Perttula.

Väitös 29.4.2011:

Gedas Malinauskas: *This Child Is Also Mine: a Narrative Approach to the Phenomenon of Atypical Custodial Grandparenthood*

Terveystieteiden huoltoon tarvitaan vuoropuhelua ja yhtenäisiä rakenteita

Yhteiskuntatieteiden maisteri Sirpa Mertala tarkastelee sosiologian alaan kuuluvassa väitöskirjassaan potilaiden hyvän hoidon edellyttämää yhteistyötä sairaaloiden ja terveyskeskusten henkilöstön välillä talouden ja politiikan ristiaallokossa. Lisäksi Mertala kysyy, miten yhdessä tietäminen mahdollistuu aikana, jolloin julkisen terveydenhuollon rakenteita ja toimintakäytäntöjä muutetaan voimakkaasti.

– Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat tilanteessa, josta selviytymiseen tarvitaan entistä enemmän työntekijöiden ja eri organisaatioiden välistä yhteistyötä. Samaan aikaan terveydenhuollon arjessa erilaiset poliittiset tavoitteet ja intressit vaikuttavat palveluiden organisointiin ja tätä kautta henkilöstön työhön. Niinpä henkilöstö joutuu vastaamaan potilastyön lisäksi myös mm. työn organisoinnista palvelujärjestelmässä, Mertala sanoo.

Mertalan mukaan terveydenhuollon työtä on pyritty selkiyttämään ja organi-

soimaan uudelleen rakentamalla erilaisia työkäytäntöjä ohjaavia malleja. Mallit eivät kuitenkaan täysin vastaa kiihtyvällä vauhdilla moninaistuvia työkäytäntöjä.

– Mallit kyllä selkiyttävät kokonaisuuksia, mutta täysin arjen työympäristöjä ne eivät tavoita.

Mertalan mukaan sairaaloiden ja terveyskeskusten työympäristöissä toimitaan ja neuvotellaan nopeasti työtilanteista toiseen siirtyen. Myös potilas liikkuu eri organisaatioiden ja henkilöstöjen välillä. Potilaan hoito- ja palveluketjun tulisi olla saumaton, mutta henkilöstön työn luonne ja monimutkaiset prosessit estävät kokonaisuuden hallintaa.

– Henkilöstö pyrkii tekemään parhaansa ja olemaan potilasta varten, mutta tuntee siitä huolimatta itsensä riittämättömäksi ylivoimaisten haasteiden edessä, Mertala sanoo.

Mertala ehdottaa ratkaisuksi vuoropuhelun lisäämistä. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että terveydenhuollon henkilöstö opettelee ottamaan huomioon kaikkien osallisten näkökulmat potilaan hoidosta päättäessään. Lisäksi henkilöstön yhdessä tietämistä mahdollistavat rakenteet olisi synnyttävä eri organisaatioiden hallinnon ja poliittisen päätöksenteon yhteistyönä.

Aineistona tutkimuksessa olivat valtakunnallinen kyselyaineisto sairaaloiden ja terveyskeskusten henkilöstölle, henkilöstön teemahaastattelut ja potilaiden kertomukset, joita analysoitiin kompleksisuusteoreettisissa kehyksissä.

Väitös 6.5.2011

Sirpa Mertala: *Yhdessä tietämisen episodeja. Terveystieteiden huollon kompleksiset työympäristöt*

Valokuva: Marko Junttila

Jukka Sankala yliopiston lautapäälliköksi

Rehtori Mauri Ylä-Kotola on nimitänyt yhteiskuntatieteiden maisteri Jukka Sankalan Lapin yliopiston lautapäälliköksi 1.6.2011 lukien.

Jukka Sankala on valmistunut yhteiskuntatieteiden maisteriksi Lapin yliopistosta 2001. Hän on työskennellyt noin kymmenen vuoden ajan eri tehtävissä Lapin yliopiston sosiaalityön oppiaineessa. Parhaillaan hän valmisteleekin väitöskirjaa, jonka määrä valmistua tänä vuonna.

Sankala on ollut yhteiskuntatieteiden tiedekuntaneuvostossa kaksi kautta 2004–2007, yliopiston naistutkimuksen johtoryhmän jäsen 2006–2007, laitoksen lautavastaava 2006–2008, yliopiston laututroikan jäsen 2006–2008, tiedekunnan prosessivastaava 2007–2008 sekä yliopiston tasavaroitustoimikunnan jäsen 2010–2011.

Lautapäällikön paikka vapautuu laatujohtaja Helka Urposen jäädessä eläkkeelle.

Asko Suikkanen

Juha Karhu

Minna Uotila

Rehtori nimitti **strategisten kärkien vastuuprofessorit**

Rehtori Mauri Ylä-Kotola on nimittänyt strategisten kärkien vastuuprofessoreiksi professori Asko Suikkasen, professori Juha Karhun ja professori Minna Uotilan.

Professori Asko Suikkanen yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta nimitettiin pohjoisen hyvinvoinnin ja muuttuvan työn strategisen kärjen vastuuprofessoriksi, professori Juha Karhu oikeustieteiden tiedekunnasta kestävän kehityksen, oikeuden ja oikeudenmukaisuuden strategisen kärjen vastuuprofessoriksi ja professori Minna Uotila taiteiden tiedekunnasta palvelumuotoilun strategisen kärjen vastuuprofessoriksi.

Vastuuprofessorin tehtävänä on mm. strategisen kärjen asiantuntemuksen kokoaminen yliopiston sisällä, tutkimushankkeiden innovointi, kehittäminen ja valmistelun ohjaaminen rahoitushakuihin, kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen edistäminen, strategisen kärjen tohtorihjelmavalmistelun johtaminen yhteistyössä yliopiston yhteisen tutkijakoulun kanssa, strategisen kärjen nykytilan itsearviointi sekä huippuyksikköesitysten valmistelu.

Strategisten kärkien rahoitushakuun 24 hakemusta

Lapin yliopisto on varannut 500 000 euron määrärahan vuodelle 2011 profiilinsa mukaisten strategisten kärkien tieteelliseen tutkimukseen ja taiteelliseen toimintaan. Hakemuksia jätettiin 24, ja niiden yhteissumma nousee noin 1,7 miljoonaan euroon.

Professorit ja tutkimusprofessorit hakivat rahoitusta etupäässä tieteenala- ja yksikkörajat ylittävälle hankkeille ja tutkimusryhmille. Seu-

raavaksi yliopisto nimeää ulkopuolisen asiantuntijaryhmän, joka tekee rehtorille esityksen rahoitettavista hankkeista. Hankkeita arvioitaessa luetaan eduksi taiteen ja tieteen vuorovaikutus, tiedekuntien ja Arktisen keskuksen välinen yhteistyö, tieteiden välisyys sekä kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen. Päätökset rahoitettavista hankkeista pyritään tekemään kesäkuun alkupuolella.

Juha Karhu vierailevaksi professoriksi Göteborgin yliopistoon

Göteborgin yliopisto on kutsunut velvoiteoikeuden professori Juha Karhun vierailevaksi professoriksi yliopistoonsa 15.8.2011–15.6.2012 väliseksi ajaksi.

Vierailujakson aikana professori Karhu työskentelee opettajana ja tutkijana Göteborgin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa alueinaan tohtorikoulutus, oikeusteoria, Kiinan talousoikeus ja siviilioikeuden metodopetus.

Professori Karhulla on tarkoitus siirtää Göteborgin oikeustieteen tohtorikoulutuksen parhaat käytännöt johtamansa Oikeuskulttuurien tohtorihjelman toimintamuodoiksi. Oikeuskulttuurien tohtorihjelma on yksi neljästä uudesta Suomen Akatemian hyväksymästä tohtorihjelmasta kaudelle 2011–2015.

Ennätysmäärä hakemuksia

Lapin yliopistoon jätettiin yli 4 000 hakemusta. Eniten hakemusten määrä kasvoi kasvatustieteiden tiedekunnassa.

Tiedekunnista ylivoimaisesti vetovoimaisin on edelleen kasvatustieteiden tiedekunta ja erityisesti luokanopettajakoulutus, johon jätettiin vajaa yhdeksänsataa hakemusta.

Myös taiteiden tiedekunta kasvatti hakijamääräänsä. Suositaan kasvatti erityisesti sisustus- ja tekstiilimuotoilu, joka tuplasi hakijamääränsä.

Oikeustieteiden tiedekuntaan jätettiin yli seitsemänsataa hakemusta, joten oikeustieteet on edelleen erittäin vetovoimainen ja yliopiston toiseksi suosituin opiskelukohte.

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan hakijamäärä vähentyi hiukan, mikä johtuu osittain siitä, että tiedekunnan sisäänottoa supistettiin. Sosiaalityö ja sosiologia kasvattivat hakijamääriään. Matkailututkimus ja politiikatieteet menettivät hakijoita.

Vararehtori Kaarina Määtän mukaan Lapin yliopisto on onnistunut saavuttamaan jälleen kerran hakijoiden luottamuksen.

– Yliopistomme oppiaineet ovat tavoittaneet hakijat, mikä kertoo siitä, että pääaineiden profiloituminen ja niiden markkinointityö on onnistunut hyvin. Toki hakijoita kiehtovat myös Lapin yliopisto Euroopan unionin pohjoisimpana yliopistona, yliopiston tarjoamat modernit ulkoiset puitteet sekä Lapin luonnon tarjoamat liikuntamahdollisuudet, Määtä pohtii.

Petri Koikkalainen akatemiatutkijaksi

Valtio-opin yliopistonlehtori, yhteiskuntatieteiden tohtori Petri Koikkalainen on saanut Suomen Akatemian akatemiatutkijan rahoituksen ajalle 1.9.2011–31.8.2016. Koikkalaisen tutkimushankkeen otsikona on Kontekstualismi politiikan teoriassa.

– Kontekstualismin lähtökohtana on havainto siitä, että ilmiöt olisi tulkittava mielekkäissä asiayhteyksissä, Koikkalainen sanoo.

Koikkalainen tarkastelee kontekstuaalisia eli historiatietoisia ja tulkittavia tutkimusmenetelmiä yhteiskuntatieteellisenä tutkimusperinteenä sekä kontekstualismin käyttöä poliittisen ajattelun historian tutkimuksessa.

Hän pyrkii tuottamaan uutta tietoa ideoiden tai ideologioiden merkityksestä nykypolitiikassa sekä osallistumaan tutkimuksellaan politiikantutkimuksen menetelmistä käytävään keskusteluun.

Portugalilaista elokuvaa kuvattiin Lapissa

Audiovisuaalisen koulutusohjelman opiskelijat Mikko Leinonen ja Mauri Lähdesmäki sekä yliopisto-opettaja Timo Haanpää olivat Utsjoella huhtikuussa kuvaamassa portugalilaista elokuvaa. Kuvauksissa käytettiin yliopiston Red One -kamerakalustoa.

Hay Road -elokuva on tarina miehestä, joka palaa 1900-luvun alussa Suomen Lapista Portugaliin veljensä kuoleman jälkeen. Portugalissa hän alkaa taistella David Henry Thoreau'n kirjoitusten inspiroimana Portugalin korruptoitunutta hallintoa vastaan ja yrittää pelastaa lopun perheestään tyrannian alta.

Elokuvan tuottaa portugalilainen tuotantoyhtiö Bando à Parte, ja sen suomalainen osatuottaja on Oktober Oy. Elokuvan ohjaa Rodrigo Areias, jolla on monipuolinen ura elokuva- ja mediataidealalla ohjaajana ja erityisesti tuottajana.

Saamen kielen yliopisto-opinnot alkavat syksyllä Inarissa

Inarissa alkavat syyskuussa pohjoissaamen kielen yliopistolliset perusopinnot, jotka on tarkoitettu äidinkielisille tai kielen vahvasti hallitseville henkilöille. Haku opintoihin on parhaillaan käynnissä.

Opinnot ovat laajuudeltaan 25 opintopistettä, ja ne on tarkoitettu saamelaisalueen nuorisolle ja aikuisväestölle. Opintoihin voivat hakeutua kaikki kiinnostuneet iästä, koulutuksesta ja työkokemuksesta riippumatta.

Opinnot toteutetaan Lapin yliopiston ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen yhteistyönä. Opetussuunnitelmatyössä on mukana myös Oulun yliopiston Giellagas-instituutti.

Haku saamen kielen opintoihin päättyy 31.8.2011, ja opinnot alkavat syyskuussa 2011. Hakuohjeet ja -lomake ovat saatavilla osoitteessa www.ulapland.fi/davvi.

Valokuvat: Kimmo Torkkeli

Graafisen suunnittelun opiskelijat **visualisoivat toimistotilan**

Suomen Yliopistokiinteistöt Oy tilasi viideltä taiteiden tiedekunnan opiskelijalta teokset uuden toimistonsa seinille Tampereelle.

Ideointiin osallistui 12 opiskelijaa, joiden luonnoksista tilaaja valitsi viisi työtä toteutettavaksi valmiiksi.

Yliopistokiinteistöjen Tampereen toimiston seinällä komeilee nyt Esa-Pekka Niemen, Reetta Eskolan, Seppo Tarvaisen sekä Laura Isoluoman ja Maarit Rouskun työt. Työpajaa ohjasivat lehtori Leena Raappana-Luiro ja professori Riitta Brusila.

Pajulammi ja Hakkarainen Fulbright-stipendiaateiksi

Tutkija Henna Pajulammi oikeustieteiden tiedekunnasta lähtee lukuvuodeksi 2011–2012 valmistelemaan väitöskirjaansa Fulbright-stipendiaattina arvostettuun University of California Los Angelesiin eli UCLA:aan.

Mediakasvatuksen lehtori, kasvatustieteen tohtori Päivi Hakkarainen puolestaan lähtee lukuvuodeksi 2011–2012 Michiganin pohjoisimpaan kaupunkiin Hancockiin, jossa sijait-

see amerikansuomalaisten perustama Finlandia University. Hakkarainen tulee toimimaan Suomi College of Arts & Sciences -koulussa, jossa hän opettaa ja tekee tutkimusta sekä edistää Lapin yliopiston ja Finlandia Universityn yhteistyötä. Lisäksi hän toimii suomalaisen kulttuurin lähettiläänä yliopiston lähiseuduilla, joiden asukkaista suurella osalla on suomalaiset sukujuuret.

Tehoa matkailu- ja elämispalvelujen johtamiseen

Lapin yliopistossa alkaa ensi tammikuussa kaksivuotinen matkailu- ja elämispalvelujen johtamisen eMBA-koulutusohjelma, jossa yhdistyvät akateeminen tutkimustieto ja yritysmaailman kokemus. Laaja täydennyskoulutusohjelma järjestetään nyt toista kertaa.

Kaksivuotinen koulutus soveltuu erityisesti johtajille, asiantuntijoille ja yrittäjille, joilla on vankka kokemus matkailu- ja elämispalvelujen suunnittelusta, kehittämisestä ja johtamisesta. Matkailuyritysten lisäksi ohjelma sopii erinomaisesti hyvinvointi- ja liikuntapalveluiden sekä viihde- ja kulttuuripalveluiden parissa työskenteleville.

Haku eMBA-koulutusohjelmaan alkaa 1.9.2011, ja opiskelijavalinnat tehdään loka-kuussa 2011. Koulutukseen otetaan 20 osallistujaa. Koulutus on maksullinen.

Tuutoritoiminta laajenee

Lapin yliopisto on käynnistänyt lukiotuutoritoiminnan yhteistyössä Rovaniemen ja lähiseudun lukioiden kanssa.

Yliopisto on valinnut yhteensä kymmenen eri tiedekuntien opiskelijaa lukiotuutoreiksi, joita lukion opinto-ohjaaja voi pyytää koululle esittelemään yliopiston opetusta sekä kertomaan opiskelusta yliopistossa. Lukiolaisille tarjotaan myös mahdollisuus saada kokemuksia yliopisto-opetuksesta: lukiolaiset voivat käydä kuuntelemassa eri tiedekuntien luentoja tai muita opetustapahtumia. Seuratavasta opetuksesta sovitaan lukiotuutorien kanssa. Toiminta organisoidaan yhteistyössä lukion opinto-ohjaajien kanssa.

Syksyllä yliopistossa alkaa myös liikuntatuutoritoiminta. Jokaiseen yliopiston tiedekuntaan on valittu liikuntatuutori, joka auttaa opiskelijoita löytämään liikunnan osaksi elämää sekä luomaan oman paikkansa opiskelijayhteisön jäsenenä.

Valokuva: Titta Jylkäs ja Elvis Muhonen

Robin Francettin ja Mirjami Mikkosen Edge (alla) on palopäällikön ketterä ja nopea maastopalo-auto: auton lavalla on myös tilaa välttämättömille sammutusvarusteille. Titta Jylkäsen ja Elvis Muhosen Gravo (oikealla) soveltuu puolestaan käytettäväksi erityisesti katastrofialueilla pelastus- ja kehitystyössä: auton vaihtolava-alustaan on mahdollista liittää esimerkiksi tavarankuljetuskontti, vesisäiliö tai sammutusyksikkö.

Valokuva: Robin Francet ja Mirjami Mikkonen

Arktista automuotoilua Mercedes-Benzin hengessä

Teollisen muotoilun ensimmäisen vuoden opiskelijat suunnittelivat tänä keväänä osana opintojaan autokonsepteja, joiden lähtökohdaksi oli kuljetusajoneuvo ammattikäyttöön ja muihin vaativiin käyttökohteisiin kokoluokassa Mercedes-Benz Vito.

Tuloksena syntyi yhdeksän autokonseptia muun muassa monikäyttöisistä kuljetusajoneuvoista, lentokoneiden lastausajoneuvosta, maastopaloautosta, ambulanssista sekä lifestyle-ajoneuvosta. Opiskelijat valmistivat konsepteistaan myös näköisautot mittakaavassa 1:10. Kurssin ohjaajana toimi teollisen muotoilun päätoiminen tuntiopettaja Hanna

Viitasaari, ja mallinrakennusta ohjasivat teollisen muotoilun lehtorit Lauri Snellman ja Simo Hirvelä. Kurssin yhteistyökumppanina on jo toisena vuonna peräkkäin Mercedes-Benz ja sen Suomen maahantuoja Veho Group Oy Ab.

Opintoprojekteja ja autokonseptien pienoismalleja esiteltiin toukokuussa Veho Group Oy Ab:n, Mercedes-Benzin ja tiedotusvälineiden edustajille Lapin yliopistolla. Lisäksi pienoismallit olivat esillä Kuljetus 2011 -messuilla Jyväskylän Paviljongissa 19.–21. toukokuuta. Jyväskylästä mallit matkasivat näytteille Vehnön myymälöihin Etelä-Suomeen.

Jokivalkeat-tulitaidetapahtumalle rahoitusta

Pohjoismainen kulttuurirahasto on myöntänyt Jokivalkeat-tapahtumalle 15 000 euron apurahan vuodelle 2011.

Jokivalkeiden tavoitteena on kehittää yhteisöllisiä taidemuotoja ja tuliveistoa taiteellisenä ilmaisutapana. Tapahtuma kokoaa taiteen tekijöiksi ammattitaiteilijoita, taideopiskelijoita, koululaisryhmiä sekä erilaisia yhteisöjä.

Tapahtuman kansainvälistyessä yhteistyötä kehitetään erityisesti pohjoismaiden suuntaan.

– Pohjoismaat on luonteva yhteistyön suunta, koska Ruotsissa ja Norjassa on samanlainen talvinen ympäristö ja matkailuelinkeino

kuin Suomen Lapissa. Ympäristötaiteella onkin samat soveltamismahdollisuudet kaikissa pohjoismaissa, sanoo kuvataidekasvatuksen lehtori Maria Huhmarniemi.

Apurahan turvin Rovaniemen tapahtumaan kutsutaan ensi syksynä taiteilijoita tuliveistosten rakentajiksi, äänimaiseman toteuttajiksi ja seminaaripuhujiksi Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta sekä lisätään myös Jokivalkeiden tunnettavuutta lähialueilla.

Jokivalkeiden tapahtumaviikko järjestetään ensi syksynä 31.10.–6.11. Jokivalkeat-tulitaidetapahtuma järjestetään lauantaina 5.11.2011.

Koulutusta koiravaljakkoyrittäjille

Koiravaljakkoajeluista on tullut yksi suosituimmista ohjelmalveluista Pohjois-Suomessa. Suurin osa yritysten asiakkaista on ulkomaisia lapsiperheitä.

Koulutus- ja kehittämispalveluiden yksikössä on käynnistynyt Koiravaljakot laadulla menestykseen -hanke, jonka tavoitteena on kehittää Pohjois-Suomen koiravaljakkoyrittäjien keskinäistä yhteistyötä ja alan turvallisuutta. Turvallisuusosaaminen on tärkeää, sillä koiravaljakot tekevät yleensä työtä vaativissa, arktisissa olosuhteissa. Muita koulutuksen keskeisiä teemoja ovat liiketoimintaosaaminen ja eläinten hyvinvointi.

Koulutus räätälöidään hankkeessa mukana olevien yrittäjien tarpeisiin. Esimerkiksi

ensiapukoulutuksessa painotus on maasto-olosuhteissa ja kylmänsuojauksessa. Yrittäjille on suunnitteilla myös erityinen safaripakkaus, joka koostuu tärkeimmistä ensiapu- ja kylmänsuojautarvikkeista.

Hankkeen tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Rovaniemen ammattikorkeakoulun hallinnoima Matkailun turvallisuushanke, Levin Matkailu Oy, Heat-It Oy sekä hankkeessa mukana olevat kunnat: Kittilä, Ivalo, Enontekiö, Rovaniemi, Ranua, Kuusamo ja Suomussalmi. Vuosina 2011–2012 toteutettavaa hanketta rahoittavat Lapin ELY-keskuksen maaseutu-osasto, mukana olevat kunnat sekä hankkeeseen sitoutuneet yhdeksän yrittäjää.

Routledge julkaisee Tiina Seppälän väitöskirjan

Arvostettu kansainvälinen Routledge-kustantamo julkaisee yhteiskuntatieteiden tohtori Tiina Seppälän väitöskirjan. Seppälä tutkii viime vuoden lokakuussa tarkastetussa, kansainvälisen politiikan väitöskirjassaan globaalista vastarinnasta käytyä teoreettista keskustelua kriittisen teorian näkökulmasta tapaustutkimuksenaan Irakin sotaa vastustava liike.

Sodanvastaisen liikkeen poliittinen aktivoituminen syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen herätti vilkkaan teoreettisen keskustelun globaalista vastarinnasta. Keskustelu kiihtyi entistään Irakin sotaa vastustavien maailmanlaajuisten mielenosoitusten myötä.

Vapaa-ajankeskusten vetovoimatekijöitä selvitetään

Lapin yliopistossa käynnistyy vapaa-ajankeskusten liiketoimintahanke, jossa tutkitaan Pohjois-Suomen matkailu- ja kauppakeskusten vetovoimatekijöitä. Monitieteisen tutkimushankkeen johtajana toimii johtamisen professori Susan Meriläinen yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta.

Matkailukeskuksiin on tullut entistä enemmän kauppakeskusmaisia piirteitä palveluvalikoiman laajentuessa. Toisaalta myös kauppakeskukset ovat laajentaneet palveluitaan vapaa-ajan keskusten suuntaan.

Tutkimuksen tavoitteena onkin löytää matkailu- ja kauppakeskusten profiloinnin ja vertailun avulla toimijoiden yhteistyöhön, asiakkuuksiin, suunnitteluun ja palveluiden muotoiluun perustuvia yhteisiä menestystekijöitä, joilla on merkitystä Pohjois-Suomen vapaa-ajan liiketoimintakeskittymien kehittämistyössä. Tutkimuksen tulokset ovat sovellettavissa myös laajemmin, koska kehittämistyöhön osallistuu tutkijoita myös Italiasta ja Itävalasta.

Lapin yliopistosta tutkimusryhmään kuuluvat professori Susan Meriläinen, kehittämisspäällikkö Raimo Jänkälä sekä yliopisto-opettaja Rauno Rusko yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta, Oulun yliopistosta tutkimusasiamies Pekka Kauppila ja professori Janne Järvinen. Rovaniemen ammattikorkeakoulusta tutkimusryhmässä on mukana yliopettaja Mika Kylänen. Muita osapuolia ovat kauppakeskus Rinteenkulma, Kainuun Etu Oy, Kauppakeskus Zeppelinin yrittäjäyhdistys, Hiihtokeskus Iso-Ylläs Oy sekä Pyhäntunturi Oy. Vuosina 2011–2012 toteutettavaa hanketta rahoittaa Tekes ja Euroopan aluekehitysrahasto.

Kevään hyisinä päivinä

Vappua edeltävien viikkojen auringonpaiste ja lämpimät vesisateet ovat haurastuttaneet jäät. Pohjoisrantojen avautuminen on pysäyttänyt monet pilkkijät aikeissaan. Nyt on tarvittu jäällä liikkumisen taitoa: kykyä ymmärtää jään pintaa ja värisävyjä sekä mielenmalttia riskien ilmetessä. Moni rentoutuu pilkkiessään pieniä kaloja. Uunissa muhimisen jälkeen herkutteluhetken voikin valita toistuvasti mille päivälle tahansa.

Vappuna särkiä pilkkiessä on aikaa ajatella. Pohjoisesta purkautuva hyinen ilmapvirtaus kannustaa lisäämään vaatekertoja, samalla kun koleus palauttaa ikäviä muistumia kevättälven tapahtumista.

Huhtikuun alun perjantaina noudan postilaatikosta niin & näin filosofisen aikakauslehden numeron 1/2011. Totean etukannen nurkkien taittuneen ja alaosan hieman repeytyneen. Ajattelen, tämä on sitä postin kehittyntä nykyä. Viikonloppuna lueskellessani lehteä loppuosasta alkaen yllätyn ja vihastun: Sivujen 3–10 alanurkat ovat epämääräisesti repeytyneet pois, lisäksi viitisenkymmentä nurkkaa on kurtussa. Mielellään lukisin lehteni tarvitsematta tulkita, mitä rivien loppuihin ja alkuihin on alun perin painettu.

Lähetettyäni viestin niin & näin lehteen Ville Lähde vastaa, että Posti eli Itella ei korvaa vahinkoja. Samalla hän kehottaa ottamaan yhteyttä paikalliseen postiin. Niin myös teen. Ystävällinen virkailija sanoo vievänsä asian eteenpäin. Häntä itseäänkin kiinnostaisi nähdä toiminnassa kovakourainen lajittelukone. Kuukauden kuluessa postista ei kuulu mitään. Pian saan ehjän lehden kirjekuoressa. Kiitokset Tampereelle!

Viime vuosituhanella posti on kantanut minulle Tiede & edistys -lehden joskus toisesta kannesta ruhjoutuneena. Syyksi päättelen lehden joutuneen alimmaksi tai päällimmäiseksi postia niputettaessa sekä hinkkaavan kuljetuksen. Ihmettelen, miksi nykyään postin tunnottomat koneet ja siirtelylaitteet musertavat juuri niin & näin -lehteä, kun Suomen Kuvalehti, Apu, Sosiologia, Tiede & edistys, Humanisti, Poliitiikka ja Yhteiskuntapolitiikka tulevat useimmiten moitteettomina perille. Onko syynä kokoerot?

Oikaisen kotimat kallani pienehkön metsikön kautta. Teen löydöksen luonnosta: koiran kakkaa muovin paketoituna. Joku lemmikkieläintään ulkoiluttanut on siis tynyt koiran jätökset pois näkyvistä tavalla, jossa pinnan

esteettisyys syrjäyttää ekologisuuden. Tapahtuma saattaa olla monelle pikkujuttu. Asiaan liittyy periaatteellinen ja käytännöllinen puolensa. Tapahtunut kuvastaa yleisesti nykyelämäntapaamme: asian ratkaisu on häiritsevän seikan poistaminen näkyvistä, siis kätkeyminen. Luonnon prosesseissa muovi ei ole pikkujuttu. Joet ja virtaukset aiheuttavat myös onneksi ja epäonneksi muovijätteen kasaantumista. Muovi ei katoa biologisissa prosesseissa vaan se tuottaa suurta tuhoa. Muovi tukahduttaa vuosittain miljoonien lintujen ruuansulatuksen, samasta syystä menehtyy yli satatuhatta merikilpikonnaa ja merinisäkästä.

Molemmissa tapahtumissa taustalla on ihmisen tunnottomuus suhteessa ympäristöönsä. Kaikkea koneellistetaan tehokkuuden nimissä. Niinpä lähettäjät joutuvat pakkaamaan postinsa yhä useammin muovin.

Onneksi monet ajavat polkupyörällä ja jotkut osaavat hyödyntää koiran jätökset kompostissa. Niin on hyvä.

TIETEEN PÄIVÄT®
VETENSKAPSDAGARNA

www.tieteenpaivat.fi

Arktinen arki – Tieteen päivät Rovaniemellä 9.–10.9.2011

**Suurelle yleisölle suunnatussa tiede- ja
taidetapahtumassa eri alojen tutkijat kertovat
laaja-alaisesti tieteestä, tutkimuksesta ja taiteesta.**

Tieteen päivien teemana on arki kaikkine ulottuvuuksineen. Päivien ohjelmassa on luentoja, keskusteluita ja väittelyitä. Päivillä pohditaan mm. tieteen hyödyllisyyttä, työn tulevaisuutta, tieteen ja arjen kohtaamista, arjen koreografiaa sekä ilmastonmuutoksen ja uskonnon vaikutusta arkeen. Päivien loppuksi kysytään, tarvitaanko taidetta.

Tapahtuman ohjelma on koottu Helsingin Tieteen päivien ohjelmakokonaisuuksista. Tapahtuman järjestämisen Rovaniemellä mahdollistaa Suomen Kulttuurirahaston ja Tieteen tiedotus ry:n taloudellinen tuki.

Tapahtuma on kaikille avoin, ja se järjestetään Rovaniemi-päivien yhteydessä 9.–10.9.2011. Ensimmäisen päivän ohjelma toteutetaan Lapin yliopistolla ja toisen päivän ohjelma Arktikumissa.

Tervetuloa!

Lisää ajankohtaisia
tapahtumia
nettisivuillamme:

www.ulapland.fi/tapahtumat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Lapin yliopisto toivottaa
työntekijöilleen,
opiskelijoilleen ja
yhteistyökumppaneilleen
virkistävää kesää!

Yliopisto on suljettuna yleisöltä 24.6.–31.7.2011.
Kesätenttipäivinä pääaulan ovet avataan noin 2 tuntia ennen tentin alkua.